

Megjelent: április 10-én 1889.

TERMÉSZETRAJZI FÜZETEK

KIADJA A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM.

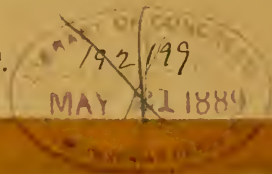
SZERKESZTI

SCHMIDT SÁNDOR.

TIZENKETTEDIK KÖTET.

ELSŐ FÜZET.

KÉT TÁBLÁVAL.

TERMÉSZETRAJZI FÜZETEK

Vol. XII. 1889.

ZEITSCHRIFT FÜR
ZOOLOGIE, BOTANIK, MINERALOGIE UND GEOLOGIE NEBST
EINER REVUE FÜR DAS AUSLAND.
HERAUSGEGEBEN VOM UNG.
NAT. MUSEUM IN BUDAPEST.

JOURNAL POUR
LA ZOOLOGIE, BOTANIQUE, MINÉRALOGIE ET GÉOLOGIE AVEC
UNE REVUE POUR L'ÉTRANGER.
PUBLIÉ PAR LE MUSÉE NAT.
DE HONGRIE A BUDAPEST.

PERIODICAL OF
ZOOLOGY, BOTANY, MINERALOGY
AND GEOLOGY BESIDES A
REVIEW FOR ABROAD.
EDITED BY THE HUNG. NAT.
MUSEUM AT BUDAPEST.

BUDAPEST

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM TULAJDONA.

Publ IV. 10. 1889.

T A R T A L O M.

	Lap.
I. RICHTER ALADÁR. Gömör megye Rosaceái és még néhány adat Szepes- és Abauj-Torna megyék Rózsa-féléinek ismeretéhez. I. tábla... ..	1
II. Dr. TRAXLER LÁSZLÓ. A Magyarhonban eddig tapasztalt édesvizi szivacsok (Spongillidæ) rendszeres jegyzéke	13
III. Dr. DADAY JENŐ. Adatok a Kaukaszus Álskorprió-fannájának ismeretéhez. II. tábla	16
IV. Dr. DADAY JENŐ. Egy brazíliai új Álskorprió-faj a magyar nemzeti Múzeum állattárában. II. tábla	23
V. Dr. DADAY JENŐ. Újabb adatok a magyar-fauna Álskorprióinak ismeretéhez. II. tábla	25
VI. Dr. HORVÁTH GÉZA. Analecta ad cognitionem Heteropterorum Himalayensium	29
VII. Dr. BORBÁS VINCZE. A leMBERGI egyetem herbariumában levő Schurféle erdélyi szegfűvekről	40

Revue.

	Pag.
A. RICHTER. Die Rosaceen des Comitatus Gömör und noch einige Daten zur Kenntniss der Rosaceen der Comitatus Szepes und Abauj-Torna (Tafel I.)	54
Dr. L. TRAXLER. Enumeratio systematica Spongillidarum Hungariae	54
Dr. E. v. DADAY. Daten zur Kenntniss der Pseudoscorpionen-Fauna des Caucasus (Tafel II.)	54
Dr. E. v. DADAY. Eine neue Pseudoscorpion-Art in der Sammlung des Ungar. National-Museums (Tafel II.)	54
Dr. E. v. DADAY. Neuere Daten zur Kenntniss der Pseudoscorpionen-Fauna von Ungarn. (Tafel II.)	54
Dr. G. v. HORVÁTH. Analecta ad cognitionem Heteropterorum Himalayensium	55
Dr. V. v. Borbás. Die im Lemberger Universitätsherbarium aufbewahrten siebenbürgischen Nelkenarten	55

GÖMÖR-MEGYE ROSACEÁI ÉS MÉG NEHÁNY ADAT SZEPESE- ÉS ABAUJ-TORNA-MEGYÉK RÓZSA-FÉLÉINEK ISMERETÉHEZ.

RICHTER ALADÁR-tól Budapesten.

(I. tábla.)

Az 1883. év óta Gömör- és a szomszédos vármegyék több érdekes vidéket bejárva, kutatásaim egyik eredménye gyanánt a következőkben Gömörmegye rózsaféléit közlöm, odacsatolva azt a néhány adatot is, melyek Szepes- és részben Abauj-Torna megyék vegetációját illetik.

Mintthogy ezen értekezés Gömör és Kishont t. c. vármegye flórája ismertetésének egyik része, az *a—d* alatti jegyzetben foglalt irodalom adatai feldolgozásának rövid magyarázatát és megokolását óhajtom adni.

NEILREICH (Aufzählung der in Ungarn und Slav. bisher beobachteten Gefässpflanzen etc. Geschichtl. Uebers. 9. II. Th.) és KANITZ (Versuch einer Geschichte der ung. Botanik) nem ok nélkül kételkedett a jelzett terület flórájára vonatkozó irodalom helyességében. A szerzők adatai systematikai pontosság tekintetében gyakran helytelenek; a termőhelyek megjelölésében pedig — kevés kivétellel — pongyolán járnak el. Célom az, hogy a helytelen adatok kiküszöbölésével, illetve a tévedések kiigazításával a megye flórája a mai felfogás értelmében tárgyalassék. Gömör Rosacea-flóráját is ez alapon ismertetem.

Öszinte köszönetemet nyilváníthatom dr. JURÁNYI LAJOS egyetemi ny. r. tanár úrnak, hogy a budapesti kir. magyar tudomány-egyetemi növény-tani intézet könyvtárát s herbáriumát használhattam; köszönettel tartozom dr. BORBÁS VINCZE egyet. m. tanár úrnak is, a ki systematikai tanulmányaimban tapasztalataival támogatott.

ROSACEAE Juss. gen. 334.

AMYGDALAEAE Juss.

1—2. *Persica vulgaris* MILL., *Armeniaca vulgaris* LAM., — coluntur.

A mennyiben Gömör északi harmada alig alkalmas a gyümölestenyeszésre, kevésbé elterjedt gyümölcsfánk közé tartoznak.

3. *Prunus spinosa* L. — frequenter prope Rimaszombat.

4—6. *Pr. insititia* L., *Pr. domestica* L., *Pr. cerasifera* EHRH. — frequenter coluntur.

- 7—8. *Cerasophora dulcis* FL. WETT., *Cer. acida* FL. WETT., — *ubique coluntur*.
 9. *Cer. Chamæcerasus* (JACQ.) coll. I. (1786); — Rimaszombat;
 vasúti töltés körül (!); Rozsnyó (GEYER);¹ versus Gernyó (FÁBRY).²
 10. *Padus vulgaris* HOST. — Rimaszombat m. (!); Dobsina m. (SZONTHAG).
 11. *Pad. Mahaleb* (L.) sub *Pruno*. — In arce Murányensi (!)³; Tiszolcz
 «Hradova» (leg. FÁBRY, vidi in herb. suo); Rozsnyó et in valle Szádellő
 (GEYER).

SPIRAEACEAE DC.

12. *Spiraea salicifolia* L. — Tiszolcz (!)³ hinc — inde culta.
 13. *Sp. ulmifolia* SCOP. — (*Sp. chamædryfolia* JACQ. non L.)
 Nagy-Rőcze (FÁBRY); Murány várhegyéről REUSS s SZONTHAG említi.
 [Hogy Szonthag a Jacquin-féle *Sp. chamædryfoliát* mi alapon veszi fel
 enumeratiójába Wahlenberg idézésével, előttem érthetetlen marad; mi-
 után Wahlberg Fl. Carp. 149. pagináján Linné *Sp. chamædryfolia-ját*
 találjuk a következő megjegyzéssel: *Hab. in montibus Liptowiam* (tehát
 nem Gömör) *versus meridiem stipantibus scil. prope Kralowa-hola ad*
Tepliczka, et ad Smrkowicza, Meglehet, hogy Sz. *Spiraea oblongi-*
folia Waldst. et Kit. (Icon. pl. rar. 3. p. 261. t. 235)-t láthatott, miután

¹ GEYER G. GYULA rozsnyói tanárkodásának ideje alatt Rozsnyó s vidéke flórája körül buzgólkodott. 1867-ig terjedő tapasztalatait FÁBRY JÁNOS idézett munkájában tette közzé.

² Rövidség okáért csupán az illető fűvészek neveit közlöm zárójelben; adataik a következő munkákból vannak átvéve:

a) FÁBRY JÁNOS: Gömörmegye viránya. Különnyomat Gömör- és Kis-Hont t. e. vármegyének leírása cz. munkából. (1867) 8-r. 1—15.

b) KUBINYI ÁGOSTON: «Kirándulás Pohorelláról a Királyhegyre jul. 28-án 1872 némi földismeit s fűvészeti tekintetben». (A magy. orv. és term. vizsg. III. n. gy.)

c) Dr. GUSZTÁV REUSS: *Května slovenska. Selmezc*, 1853.

Bár leginkább Gömör flórájára vonatkoznék, figyelemben mindazáltal alig részeshető.

d) SZONTHAG MIKLÓS: «Adatok Gömörmegye éjszaknyugati részeinek természetrajzi viszonyaira, különös tekintettel virányára». — Magy. orv. és term. vizsg. XI. n. gyűl. Pozsony.

Megjegyzés. Bartholomæides «Com. Gömöriensis notitia etc.» (1806—7) és dr. Bernh. Müller: «Elenchus plantarum in Com. Gömör. territorio Murányensi observatorum.» 1843 cz. művekhez mindeddig hozzá nem férhettem. Tekintve azonban azt, hogy az a—d) alatt idézett újabb keletű közleményekben is — a mennyiben Potentillái, Rubusai és Rózsái minden kritikai alapot nélkülöznek — nevezetesebb adatot a rózsafélékre vonatkozólag alig találunk, ezuttal bizvást mellőzhetjük.

† E jegy a növény nevének folyószáma előtt azt jelenti, hogy kétes, vajjon az illető növény előfordul-e a jelzett termőhelyen. (Significat ante numerum ordinarium, plantam esse in l. c. dubiam.)

³ (!) = ego ipse legi; (!!) vidi pl. viv.

e faj *Murány* várhegyéről (leg. Bern. Müller) a Magy. Nemz. Múzeum herbáriumában megvan, melyről Wahlenberg is következőleg nyilatkozik: «Ab hac (sc. a *Sp. chamædryfolia* Linnæi!) parum admodum differt! . . . etc. Ebben az esetben is a Linné-féle *Sp. chamædryf.* termőhelyének idézése Gömör flórájára nézve határozottan hibás és indokolatlan. Sub nomine *Sp. chamædryfoliæ* Jacq. loc. cit. Wahlberg. (Reuss, Květn. Sl. p. 133.). N.-Röcze (Reuss); Rozsnyó «Hradzim» (Geyer).

Magam eddig *Scopoli Sp. ulmifolia*-ját nem gyűjtöttem.

(Ego ipse *Spiræam ulmifoliam Scopoli* in territorio nostro non legi.)

14. *Sp. oblongifolia* W. et Kit. Icon. III. (1812) t. 235. — Murány; e nemor. subalp. «Klak» et e summis rupibus montis arc. Murány (leg. Bernh. Müller; vidi in herb. Mus. Nation. Hung. Bpest).

+15. *Sp. crenata* L. — In monte arcis Murány (!); teste Hazsl.]

16. *Sp. Aruncus* L. — In nemor. reg. mont. subalp. que. — Tiszolcz «Hradova» et in valle «Sztrbrnje»; Klenócz «Borova»; murányi mészkőfensík «Pod-Stozska»; Baradna (!); Nagy-Röcze «Szkalka» (!) (FÁBRY); Rozsnyó «Hradzim» (GEYER). — Kizárólag Gömör magasabb hegyvidékének lakója. — Tátra «Vaskapu» et in valle «Quellgründchen» (!) Com. Scepuisi]; in valle «Szádellő»: Alsó-Meczenzéf; Jászó, in valle «Tapoleza» [(!) Com. Abauj-Torna].

17. *Sp. ulmaria* L. — (*Sp. glauca* SCHULTZ. Starg. Suppl. 26.) — N.-Röcze, «Szkalka»; Derencsény; Tiszolcz-Murány; Rimaszombat; Szepes-Tótfalu (!); Rozsnyó (GEYER); in valle Sztraczena (SZONT). — Hab. in pratis humidis regionum montanarum.

18. *Sp. denudata* PRESL. Fl. CECH. (1819) 101. In pratis salicetisque reg. mont. — Vereskő; Tiszolcz «Friglyovo-vrch»; Nagy-Röcze (!).

19. *Sp. Filipendula* L. — Hab. in campestribus planitierum. Rimaszombat(!); Wahlenberg követk. megjegyz. . . «regiones vero montanas et inferalpinas fugere videtur» úgy látszik, Gömörre nézve is áll.

DRYADEAE VENT.

20. *Dryas octopetala* L. — Magas-Tátra «Vaskapu» (!); «Királyhegy» (leg. Prof. Joh. Fábry; vidi in herb. suo).

21. *Geum urbanum* L. — Hab. ubique frequenter. — Rimaszombat; Tiszolcz-Murány (!); in valle Sztraczena (SZONT.); Szepes-Tótfalu (!).

22. *G. Aleppicum* JACQ. — Icones rar. I. (1786) t. 93. *G. strictum* Act. Hort. Kev. II. (1789) 217. — *G. intermedium* et *inclinatum* Auct. hung. non Ehrl. nec Schleich. — In valle «Garam» prope Vereskő (!); Tiszolcz, in valle «Sztrbrnje» (!).

23. *G. rivale* L. — Hab. ad rivulos silvestres reg. mont. nec non subalp. ubique. — Tiszolcz, in valle «Sztrbrnje» et in mont. «Hradova»; murányi

mészkőfensík «Sztudnya»; in valle «Sztraczena» (!); in monte arcis Murányensis (FÁBRY); Rozsnyó (GEYER); Szepes-Tótfalu (!).

24. *G. montanum* L. — «Királyhegy» (KUBINYI) (!); Rozsnyó (GEYER); «Orlova-Hola» (!); Magas Tátra «Vaskapu» (!).

25. *Rubus Idæus* L. — Rimaszombat (!); in valle «Sztraczena» et prope Dobsina (SZENT.). — Viborna-Landok (!).

26. *R. suberectus* ANDERS. in Linn. soc. IX. (1815) 218, tab. 16. — Nagy-Rócze, in monte «Ukorova» (!).

27. *Rubus Fábryi* sp. n. Vide iconem; tab. I.

Turiones suberecti, apice haud nutantes, epruinosi, acute-pentagoni, obsoleteque sulcati, omnino glabri, aculeis tota longitudine sat crebris, validis, e basi dilatata compressa rectiusculis, ad angulos dispositis; folia quinato-digitata, petiolis parce pilosis, aculeis parum recurvis crebrisque armatis, stipulis pilosis, anguste linearibus; folia inaequaliter grosse biserrata, superne viridia glabraque, subtus subcanescentia tenuiterque pubescentia; terminale distincte cordato-ovatum, acuminatum, longe petiolulatum, tertia parte petiolulo longius; infima breviter, sed manifeste (2—3 mm.) petiolulata.

Rami floriferi elongati, erecti, obtusanguli, superne teretiusculi, foliis ternatis frondosi; foliolis illis turionum, quod formam atque pubem attinet, parum diversis; inflorescentia thyrsoida, omnino foliosa, ramuli inferiores cymoso-partiti, superiores monanthi; pedunculi elongati moliterque pilosi, aciculis parvis induti, flores maiusculi; sepala inermia, post anthesin reflexa, externe viridi-tomentosa, albo-marginata, eglandulosa; petala obovata basin versus attenuata (14 mm. longa, 9 mm. lata), sepalis duplo longiora, albida; stamina stylos superantia, in flore omnino aperto expansa post anthesin haud marcescentia; fructus? — Tota planta eglandulosa.

Floret exeunte Junio et ineunte Julio.

Legi die 15 Julii anno 1888, in balnearum *Stoószensium* (Comit. Abauj-Torna) silvis acerosis.

Rubum superne descriptum, decus florae Hungariae borealis, in honorem viri clarissimi et professoris olim mei JOHANNIS FÁBRY, de flora Comitatus Gömöriensis optime meriti, dedicavi.

Rubus Fábryi inflorescentia elongata, foliis magnis ad apicem usque interruptis, inflorescentia igitur fere soluta, ramulis foliorum axillis egredientibus omnibus Chlorobatorum Borb. (Suberectorum Focke) speciebus prorsus dissimilis.

Rubus Bertramii G. BRAUN, qui in Fockei Synopsi Ruborum * pag. 117 inter Chlorobatos singularis inflorescentia foliosa describitur, et quem

* Synopsis Ruborum Germaniae, Dr. W. O. FOCKE. 1877.

in herbario Borbásii (ex herb. Bænitzii Europæo Nr. 4502 edito) comparavi, — Rubo Fábryi inflorescentia foliosa quidem affinis est, sed posterioris inflorescentia elongata, multiflora (Rubi Bertramii brevis, pauciflora!) differt, præterea foliolo terminali haud suborbiculari, omnibus subtus magis dense ac in Rubo Bertramii G. Braun canescentibus (foliola Rubi Bertramii in Bænitzii l. c. subtus tenuissime puberula, concoloria!), petiolorum aculeis non falcatis, petiolulis lateralibus magis abbreviatis etc.

Rubus Fábryi præter has notas foliolis turionum terminalibus longe petiolulatis, subtus tenuiter pubescentibus, turionibus haud sulcatis Rubo sulcato Vest. — in Tratt. Rosac. monogr. III. (1823) 42, bene distinctus est; a Rubo plicato Weihe et Nees Rub. Germ. (1822) 15, qui ex observationibus batographorum Rubum fruticosum Linnæi verum sistit, turionibus distincte angulatis, tota longitudine tenuiter obsolete striatis, stipulis anguste linearibus, foliolis subplicatis, subtus tenuiter pubescentibus, infimis turionum breviter, sed manifeste petiolulatis, inflorescentiæ habitu, staminibus stylos superantibus — diversissimus.

A Rubus Fábryi hazánk északi területe szederflórájának kétségkívül egyik díszét képezi. A Rubusoknak oly bélyegek alapján megkülönböztetett új faja e növény, melynek habitusa első pillantásra elüt a többiekétől; *határozott typus*, mely legközelebb áll a Rubus Bertramii G. Braunhoz s némi rokonságban Weihe et Nees Rubus plicatusával. A mellékelt képen hű képet igyekeztem adni flóránk e kiváló zöld Rubusáról.

Stoószy fürdője felett kanyargó fenyvesi út szélét ékesíti s úgy látszik, hogy számos bokorban van elterjedve.

FÁBRY JÁNOS, a rimaszombati főgymnasium tanárúról neveztem el, kinek Gömör természeti viszonyainak kutatásában szerzett érdemeit és a rimaszombati gymn. múzeuma körül kifejtett munkásságát eléggé méltányolni alig lehet.

28. *Rubus villicaulis* KOEHLER. — Baradna, in valle versus Polom. (!)
29. *R. discolor* WEIHE, forma: obtusangulus. — Turionibus obtusangulis. Baradna «in valle versus Polom» (!).
30. *R. hirtus* WALDST. et Kit. Icon. II. (1802) tab. 114. — Baradna l. c. (!)
31. *R. cæsius* L. — Rimaszombat; Nagy-Rőcze. (!)
32. *Waldsteinia geoides* WILLD. — Rozsnyó (GEYER); Alsó-Pokorágy (prope Rimaszombat) körül (FÁBRY); Rimaszombat m., in nemorosis silvarum (Tamásfala-Szabadka (!)). — Igen kár, hogy a rimaszombati flóra e kiváló növénye a cultura terjedésével rohamos pusztulásnak indult. Meltányos volna arról gondoskodni, hogy a város széphírű Szóchenyi kertjében menedéket találjon e növény.

33. *Fragaria vesca* L. — Rimaszombat; Tót-Hegymeg; Rima-Brézó; Nagy-Rőcze «Kohut» etc. (!) — Bokros erdős helyeken mindenhol.
34. *Fr. elatior* EHRH. Beitr. VII. 1792) 23. — Tiszolez «Hradova» (!); Rimaszombat (!); prope Nagy-Rőcze (SZONT.).
35. *Fr. collina* EHRH. Beitr. VII. (1792) 26. — Klenócz; Tiszolez «Hradova» (!); Rozsnyó (GEYER); Nagy-Rőcze (SZONT.).
36. *Potentilla supina* L. — Nagy-Rőcze (vidi in herb. Fábryi).
37. *P. rupestris* L. — Tamásfala, prope Rimaszombat (!). In dumetis et ad silvarum margines. — «Pokorági sziklák» körül (Fábry), prope Rimaszombat.
38. *P. anserina* L. — Rimaszombat; Szepes-Tótfalu (!). — Ubique frequenter.
39. *P. pilosa* WILLD. Sp. 2. p. 100. — Rimaszombat «szőlők alatt» (!); Tiszolez «in cacum. montis «Hradova»».
40. *P. canescens* BESS. Prim. Fl. Gall. I. (1809) 330. (*P. inclinata* GEYER — non L.) Rozsnyó? (GEYER); Tiszolez (forma: β olygotricha et δ polytricha BORB.) in cacum. montis «Hradova» (!).
41. *P. Kernerii* BORBÁS, ÖBZ. (1878) p. 391. — non Huter. (*Pot. inclinata* Autor. pro parte, — non Villars. — *Pot. impolita* REUSS et SZONTHAG — non Wahlenb.?) — Tiszolez «Hradova» (!); Nagy-Rőcze «Szkalka» (!). — Mit értettek Reuss és Szonthag *Pot. impolita* Whbg. alatt, melyet mindkettőn Nagy-Rőcze mellől említene, nem tudom. Csupán Wahlenberg *P. impolitájának* locus classicusán (Késmárki Dürenberg) és Nagy-Rőcze környékén gyűjtött *Potentillák* összehasonlítása tenné lehetővé e kérdés megoldását.
42. *P. argentea* L. — Tamásfala, prope Rimaszombat (!).
Szonthag a Schaiiben-hegyről, Dobsina s Murány várhegyéről említi, de kérdés, vajjon az ő példányai egyeznek-e a Linné tipikus *Pot. argentea*jával, annál is inkább, mivel az említett termőhelyek már a magasabb hegyvidék régiójába esnek.
Torna, in valle «Szádellő» (!).
43. *P. dissecta* WALLR. — Schedæ critic. 237. — Tamásfala, prope Rimaszombat (!).
44. *P. tenuiloba* JORD. — Pugill. pl. nov. (1852) p. 67. — Tiszolez; in cacum. montis «Hradova» (!); Nyustya-Klenócz (!);* Nagy-Rőcze «Szkalka» (!).
- †45. *Potentilla Wiemanniana* GÜNTHER et SCHUMMEL (1813)? — Baradna (!).
46. *P. arenaria* BORKH. in Fl. der Welt. II. (1800) 248. — (*P. cinerea* KOCH. Synops. et Auct. hung. — non Chaix.). — In saxis apricis circa Magyar-Pokorági, prope Rimaszombat (!).

* = *Pot. argentea* L. var. *perinceisa* BORB. — Magy. Növ. L. 1888. No. 133. pag. 114.

47. *P. rubens* CRANTZ Stirp. Austr. fasc. II. (1769) 75. — (*P. opaca* FÁBRY et GEYER — non L. — *P. verna* Auct. hung. — non L.) — Circa oppidum Rimaszombat frequenter [(!) et FÁBRY]; Rozsnyó (GEYER).
- †48. *P. patula* WALDST. et KIT. Icon. (1804) t. 194. — (*P. hirta* FÁBRY — non L.) — Tamásfala, prope Rimaszombat (Fábry). — Plantam hanc ego ipse in territorio nostro non observavi.
49. *P. aurea* L. — «Murányi mészkőfensíkon mindenhol (!); in monte arcis Murányensis (FÁBRY); in montibus ad Murány (REUSS et SZONT.); «Király-hegy» (Kub. REUSS et SZONT.) — In pratis apertis montium ubique altiorum. — Szepes-Tótfalu «Magura» (!).
50. *P. reptans* L. — Nyustya-Klenócz (!); Nagy-Rőcze (!); prope Dobsina (SZONT.); Rimaszombat [(!) et FÁBRY]. — In valle «Szádellő» (!).
51. *P. silvestris* NECKER Gallo-Belg. (1768) 222. — (*Tormentilla erecta* L. — *Potentilla Tormentilla* Scop. 1772). — Tamásfala, prope Rszombat (!); Nagy-Rőcze «Szkalka» (!).
52. *P. alba* L. — Tamásfala, prope Rimaszombat (!).
53. *Agrimonia Eupatoria* L. — Rimaszombat (!); Osgyán (!); Nagy-Rőcze «Kieskova» et in monte arcis Murány (!). — Ubique frequenter. — Jászó, in valle «Tapolca» (!).

Gallicanae D. C.

54. *Rosa Axmanni* GMEL. — Fl. Bad. III. 367. — Döll. Fl. Bad. III. 1113. — var. *coriacea* Borbás, Magy. birod. v. t. Rózsái (1880) p. 355. — Tamásfala, prope Rimaszombat (!), rarissime.

R. Austriaca (Crantz) között; igen ritka.

55. R. Austriaca (CRANTZ) Stirp. Austr. pars. I. p. 86. 1768. — Tamásfala, pr. Rszombat (!).
- 55/b var subglandulosa Borb. — Magy. bir. v. t. Rózsái, p. 372. — Rimaszombat «Akasztó-hegy». 7 junii, anno 1885. (!); in annis posterioribus frustra quesivi.

Az utóbbi évek nyarán már hiába kerestem e szép rózsát. Az akasztó hegyen át vezető út mentén találtam néhány bokrot; hihetően valami árok-készítés áldozata lett.

Caninae nudae Déségl.

56. *Rosa canina* L.* forma: *fissidens* Borb. — Magy. Bir. v. t. Rózsái, p. 413. — Tamásfala, Pokorágy, prope Rimaszombat; frequenter (!).

* Rózsákra vonatkozó biztos adatot nem találtam az idézett irodalomban; mert azt, hogy mit értett Szonthag *Rosa canina* L. és Geyer *R. alpina*, *rubiginosa* és *tomentosa* collectiv fogalomnak alatt, példányok híján közelebről meghatározni nem lehet.

- 56/b. var. lasiostylis BORB. — M. B. v. t. Rózs. p. 410. — Tiszolez «Hradova» et in valle «Sztrbrnje» (!).
- 56/c. var. semibiserrata BORB. l. c. p. 410., 414. — In vallibus montibusque Com. Gömör. boreal. frequens. — Tiszolez «Hradova» (!); Murány-Huta (!); Helpa «Csernakova-vrch» (!); in sum. mont. «Uhorna» (Pacsai hegy; Panski-vrch) 1000 met. spr. mare, prope Kraszna-Horka-Váralja (!).
- 56/d. var. villosiuscula (RIP.) — Magy. B. v. t. Rózsái, p. 416. — Rimaszombat «Akasztó-hegy» (!).

Caninae biserratae CRÉPIN.

57. R. dumalis BECHST. — Forstbot. 1810. — Tamásfala pr. Rszombat (!); Tiszolez «Hradova» (!).
58. R. rubelliflora RIP. apud DÉSÉGL. — Tamásfala, pr. Rimaszombat.

Caninae pubescentes CRÉPIN.

59. R. submitis GRENIER in Schultz Archiv de la Fl. de Fr. etc. (1854) p. 332. (Syn. R. dumetorum Gren. Fl. de la chaîne jurassique (1865) — non Thuill. Fl. de Paris 1799.) — Rimaszombat, circa «pokorágyi sziklák» (!).
60. R. dumetorum THUILL. Fl. Paris (1799) p. 250. — Baradna [in valle Balogh (!)].
- 60/b. var. atrichogyna BORB. M. B. v. t. Rózsái, (1880) p. 425. — Rimaszombat «Akasztó-hegy» (!); Tiszolez, in valle «Sztrbrnje» (!).
- 60/c. var. leptotricha BORB. Budapest Fl. 1879. — Falucska — A.-Meczenzéf «Rothbaumgrund-Thal» [(!) Com. Abauj-Torna].
61. R. trichoneura RIP. — Borb. M. B. v. t. Rózsái, p. 425. — Meleghegy — Bugyikfala (!) 1. aug. 1887.
62. R. obscura Pug. — Rimaszombat «ad pontem cœmeterii» (!) 3. junii 1883.

Montanae CRÉPIN.

63. R. incana Kitaibel (1814) non alior. — Tiszolez «Gostanova-vrch» (!); Klenócz «Borova» (!).
- 63/b. var. sepalis magis laciniatis; — in monte «Gostanova», prope Tiszolez (!).
64. R. glauca VILL. apud Lois. not. pl. ajout. Fl. Fr., in Desv. journ. bot. 1809. — Helpa «Hronovec-dolina» (!). — Az egész Garam környékén uralkodó.
- 64/b. var. acutifolia BORB. M. B. v. t. Rózsái (1880) p. 461. — Szepes-Tótfalu (!), 4. julii an. 1884; Tiszolez, in valle «Rovnanski» sp. ? (!).

Rubiginosae D. C.

65. *R. inodora* FRIES. Nov. Fl. Suec. III. p. 39. — In silvis ad Magyar-Pokorágy, prope Rimaszombat. (!) sept. 1887.
66. *R. di-trichopoda* (BORBÁS) Magy. Birodalom vadon termő Rózsái (1880) p. 487. — pro varietate *Rosa* Gizella Borb. — Klenócz «Borova» (!) jul. 1886. — Tiszolcz «Hradova» (!) jun. 1888. Ez utóbbi termőhelyen eléggé gyakori.

Tomentosae DÉSÉGLISE.

67. *R. subduplicata* Borbás, Öst. Bot. Zeitschr. (1883) p. 15. — (*Rosa* Heimerlii H. Braun; Beiträge zur Kenntniss einiger Art. und Form. d. Gattung *Rosa*. Mittheil. d. Zool. Bot. Ges. 1885. p. 51. Mit Tafel).

Var. albiflora m. — Flores mediocres, albi; receptaculum globosum vel subglobosum, cum pedunculis sepalisque glandulosum; styli pilosi. Foliola elliptica (longa: 30 mm. lata 18 mm. — foliola haud maiora), acuta, superne tenuiter pubescentia, virescenti-canescens, subtus dense adpresequendo cano-tomentosa, eglandulosa, simpliciter vel plus-minus subbiserrata, petiolis glandulosis: aculei ramorum crebri inclinatique.

Hanc Rosam superne descriptam a *Rosa subduplicata* Borbásii (= *Rosa Heimerlii* H. Braun l. c.) haud discernendam esse puto.

Inveni prope Murány-Huta, versus Murány; d. 30. junii anno 1888.

E rózsámat összehasonlítottam a *R. subduplicata* originaléjával s egybevettem az ezzel synonym *R. Heimerlii* H. Braun l. c. leírásával s képevel; de oly feltünőbb különbségeket, melyek alapján e Murány-Hutai rózsánkat biztosan jellemezni s így elválasztani lehetett volna, nem találtam. H. Braun egyebek között rózsájának halvány rózsaszín virágot tulajdonít, míg e gömöri rózsának a legtisztább hófehér virágai vannak, mi által már messziről feltűnnek az országút szélén virágzó bokrok. Borbás tanár *R. subduplicatája* virágainak színe ismeretlen, a mennyiben ő azt ugyancsak Selmezbánya környékén, a honnan H. Braun *R. Heimerlii*-je is származik, gyümölcsben gyűjtötte: de mert mind a két utóbb említett, különben egymással indentikus Rózsa locus classicus-a Selmezbánya, hihetőleg virágaik színében is megegyeznek.

Rózsánkat egyelőre mint a *Rosa subduplicata* Borb. fehér virágú varietását különböztetem meg *albiflora* néven, addig is, míg az esetleg megszerezhető gyümölcsös példányok leírásával is fogom pótolhatni a fent adott jellemzést.

68. *R. umbelliflora* Sw. — Klenócz «Borova» 7. jul. 1886. (!); Tiszolcz «Hradova» et in valle «Rovnanski» (!).
68. *b. nov. var. longifrons* Borb. — «A typo foliolis maioribus, elongatis,

basi non acutis, apice haud acuminatis, fructu hispido diversa. Illa Rosa pomifera Herm. referentibus.» Borbás. (Magyar Növ. Lap. XII. 133. sz.) — Tiszolcz, in cacum. montis «Gostanova», prope «Hradova» (!) 28. jun. 1887.

Cinnamomeae D. C.

69. R. cinnamomea L. var. foecundissima (MÜNCHN.) — Tamásfala, prope Rimaszombat [(!) a tamásfali kriptá körül elvadulva]; floribus semiplenis, qu. spont.

Alpinae DÉSÉGLISE.

70. R. pendulina L. — (R. alpina Auct. hung. — non L.) var. pubescens KOCH. — Tiszolcz «Gostanova» (!); M. Tatra (Vaskapu alatt), in valle «Szinvo» (!) 15. jul. 1884.

70/b. var. adnosepala BORB. M. B. v. t. Rózsái, p. 529. — Klenócz «Vepor» (!); Tiszolcz «Gostanova» (!); Helpa «Csernakova» (!); murányi mészkőfensík «Mala-Stozska» (!); in valle «Sztraczena» (!). — A megye északi részének különböző pontjain levő termőhelyekből kitűnik, hogy havasi rózsánk ez alakja meglehetősen közönséges.

70/c. var. adenophora (KITAIB.) — Viborna-Landok [(!), Com. Scep.]; bélai Kárpátok, in valle «Quellgründchen» 6. jul. 1884.

70/d. var. anomala BORB. «pedunculis levibus, receptaculo nonnulo glanduli-setoso.» — Tiszolcz, in monte «Gostanova» (!) 28. jun. 1887.

70/e. var. adenopoda BORB. — «pedunculis glandulosis». — Tiszolcz «Gostanova» (!).

70/f. var. n. foliolis subsimpliciter serratis. — Vereskő-Telgárt (!).

Levelének serraturája alapján összekötő kapcsot képez a R. adnosepala Borb. és a R. semisimplex Borb. M. B. v. t. R. p. 531. — tüskétlen alakja között. Formának «Die Rosen des Hochgesenkes, Wien (1887) p. 4.» cz. közleményében Keller vizsgálatai alapján említést tesz egy α . uniserrata inermis Keller alakról, mely a R. pendulina L. form. balsamea Kitb. subvarietása gyanánt van megkülönböztetve. Formának e munkája minden önállóságot nélkülöz, s így arról ítéletet formálni igen bajos, miután hibás okoskodás alapján Borbás subv. adnosepala-ját is a Kitaibel forma: balsamea-jához vonja. A mennyiben pedig az említett α . uniserrata inermis Keller közelebbi meghatározását Formának idézett összeállításában hiába keressük, így csak sejtethem, de biztosan nem állíthatom, hogy a 70/f. alatt megkülönböztetett varietas talán indentikus Keller uniserrata inermis fajváltozatával, annál is inkább, mivel Keller maga is megjegyzi in Formának l. c. p. 4.: « . . . Der Form semisimplex aculeis nullis! Borb. l. c. p. 531, Zeile 23. v. oben als Parallele entsprechend!» és ez a mi Rózsánkra

nézve is áll; csupán a levelek serraturája választja el az adenosepala subv.-tól, egyéb bélyegeiben ezzel tökéletesen megegyezik s átmeneti alakot képez a *Rosa semisimplex inermis*-hez.

Pimpinellifoliae D. C.

71. *R. spinosissima* L. var. *spinosa* NEILREICH Fl. v. Nied. Oesterr. p. 893. (*R. pimpinellifolia* Autor.) — Tiszolecz, in saxosis calcareis cacuminis montis «Gostanova» ad Tiszolecz.

Eglanteriae D. C.

72. *R. lutea* Mill. 1759. *R. Eglantheria* L. amoen acad. V. p. 220. (1760), non in spec. pl. I. (1752) p. 491. — Rimaszombat; colitur solum (!).

SANGUISORBEAE Lindl.

73. *Alchemilla vulgaris* L. — Szepes-Tótfalu; hab. in pratis (!).
 74. *A. montana* Willd. En. hort. ber. I. (1809) 170. — (*A. vulgaris* L. — var. *subsericea* Koch; — *A. vulgaris* FÁBRY, GEYER et KUB. pr. part. — non L.) — Klenócz (FÁBRY); Rozsnyó (GEYER); «Királyhegy» (KUB.); «Fabova»; Klenócz, in monte «Borova»; N.-Röcze «Kohut», «Za-Krizsom»; in monte arcis Murány; Tiszolecz «Hradova»; Pusztá-Pola etc. (!). In boreal. p. Com. Gömör, ubique frequenter.*
 75. *Sanguisorba officinalis* L. — Rimaszombat (!); Szepes-Tótfalu (!).
 76. *Poterium Sanguisorba* L. — Rimaszombat (!!).

POMACEAE Lindl.

77. *Crataegus Oxyacantha* L. — Rimaszombat, in dumetis silvisque (!). — (Szonthag) sine loco certiore!
 78. *Cr. monogyna* Jacq. Fl. Austr. III. (1775) tab. 292. — Tiszolecz — Murány (!).
 79. *Cotoneaster integerrima* Medicus Gesch. Bot. (1793) 84. — (*Cot. vulgaris* LINDL.). — In monte arcis Murány [Marzell, Reuss, Szont., (!)]; «Vepor» (Com. Gömör.) 8. jul. 1886. (!).
 80. *Mespilus Germanica* L. — colitur (SZONT.).
 81. *Cydonia vulgaris* PERSOON. — colitur.
 82. *Pirus communis* L. *a.*, *glabra* Koch. — Rimaszombat, in silvis frequens (!); (Szont.) sin. loc. cert. *a.*, ?
 82/b. *P. communis* L. *γ*) *sativa* DC. Prodr. II. (1825) 633. — colitur.
 83. *Malus silvester* MILL. Dict. (1759) n. 1. — *Pirus Malus* L., pr. p.) — Rimaszombat, in silvis c. prior. frequ. (!!); (Szont.) sin. loc. cert. sp. ?

* Willd. *Alch. montana*-ja Gömörben, úgy látszik, fajian önálló.

- 83/b. *M. acerba* (MERAT) Par. (1812) 187. — (*M. dasyphyllus* BORKH.?) — «Szabadka» prope Rimaszombat (!).
- 83/c. *M. domestica* BAUMG. Enum. II. (1816) 43. — colitur.
84. *Sorbus aucuparia* L. — Jolsva, Nagy-Rócze, Kraszna-Horka-Váralja (FÁBRY); Rozsnyó (GEYER); in valle «Sztraczena» et in montibus ad Murány (SZONT.) Rimaszombat, colitur (!). — M. Tátra «Feixblösse» 1489 m. (!) 15. jul. 1884.
85. *S. domestica* L. — Jolsva, Nagy-Rócze, Kraszna-H.-Váralja, — colitur (FÁBRY).
86. *S. Aria* CRANTZ. — Rimaszécs, Jolsva, N.-Rócze, Kr.-H.-Váralja (FÁBRY); Rozsnyó, in montibus «Jólész» et »Nyerges» (GEYER); prope Tiszolez et in mont. ad Murány (SZONT.); Tiszolez-Murány (!). — Falueska (Com. Abauj-Torna) in valle «Áj» (!).
87. *S. terminalis* CRANTZ. — Rozsnyó (GEYER).
Ezen összeállításból kitűnik, hogy Gömörmegye Rosacealából eddig 103 fajta ismeretes, melyek közül csak 3 kétes, 17 pedig varietas.

AZ I. TÁBLA MAGYARÁZATA.

(Explicat. Tab. I.)

1. Inflorescentia Rubi Fábryi n. sp. $\frac{1}{2}$ parte magn. nat. minor.
2. Turio Rubi Fábryi, $\frac{1}{2}$ parte magn. nat. minor.

A MAGYARHONBAN EDDIG TAPASZTALT ÉDESVIDI SZIVACSOK (SPONGILLIDAE) RENDSZERES JEGYZÉKE.

(Enumeratio systematica Spongillarum Hungariae.)

Dr. TRAXLER LÁSZLÓ-tól Munkácsen.

Édesvizcink szivacsfaunája még csaknem teljesen ismeretlen lévén, elegendő megokoltnak hiszem ezen kevés adatnak közzétételét is. A következő jegyzékbe nem csupán ez idei (1888) beregmegyei gyűjtésemet soroztam, hanem észszerűnek veltem néhány másoktól származó régebbi keletű adatot (a melyet * -gal jelöltem), és azon — többnyire közelebbről meg nem határozott — helyeket is (ezeket † -tel jelöltem) felsorolni, a melyeket már egy-izben közzétettem, midőn az édesvidi szivacsokkal, mint népgyógyszerrel, foglalkoztam.*

Fam. SPONGILLIDAE.¹

Subfam. SPONGILLINAE, CTR.

Gen. EUSPONGILLA, VEID.

Euspongilla lacustris, (Lbkn) VEID.

* 1. Balaton tó, Fűred mellett. (MARGÓ T.) ²	† 5. Réka-víz Iványi mellett. (Bereg-m.)
* 2. Olt folyó Sepsi-Szent-György mellett. (DIETZ S. és SZÁSZ J.) ³	6. Nyomás patak Kis-Ruszkócz mellett. (Bereg-m.)
3. Balaton tó Keszthely mellett. ⁴	7. Fekete-víz Kis-Gút mellett. (Bereg-m.)
† 4. Réka-víz Klacsanó mellett. (Bereg-m.)	8. Kerepecz patak Munkács mellett.

* Adalékok a «vizigyöngy» ismeretéhez. Gyógyszerészi közlöny, 1888 449—51. l., I. tábla-rajz.

¹ Az osztályozást illetőleg l. VEIDOVSKY. Diagnosis of the European Spongillidae. Acad. of Natur. Scienc. Philadelphia, 1887, 172—180. l.

² Term. tud. Közöly. 1880, 317. l.

³ Term. tud. Közöly. 1883, 502. l.

⁴ Innen LÖRENTHEY Imre úr szíveségéből kaptam egy kis töredéket; ő tőle tudom, hogy a győri gymnasium gyűjteményében is van egy szép példány Eusp. lac. nyanezen helyről.

- † 9. Munkács vidékén, (ismeretlen hely).
10. Zemplén-megye, (ismeretlen hely).⁵

Gen. SPONGILLA, WIERZ.

Spongilla fragilis, LEIDY.

1. Latorcza folyó Munkács mellett.
4. Munkács vidéke: ismeretlen lelőhely, a mely nem azonos az 1. alatt említettel.
† 2. Szerednye vidékén. (Ungm.)
3. Dávidháza vidéke. (Beregm.)

Subfam. MEYENINAE CRTZ.

Gen. EPHYDATIA, GRAY.

Ephydatia Mülleri, (Lbkn) VEJD.

- † 1. Olt folyó Sepsi-Szent-György mellett.
9. Latorcza folyó Nagy-Lucska mellett. (Beregm.)
2. Kerepecz patak Alsó-Schönborn mellett. (Beregm.)
† 10. Munkács vidéke.
3. Kerepecz patak Munkács mellett.
† 11. Ungvár vidéke.
† 12. Szerednye vidéke. (Ungm.)
13. Ugyancsak Munkács vidékén, ismeretlen, de az előbbiekkel nem azonos helyen.
† 4. A Szernye patak kiöntései a Rafajnai erdőben. (Beregm.)
14. Pisztraháza vidéke. (Beregm.)
5. Réka-víz Klacsanó mellett. (Beregm.)
† 15. Szobráncz vidéke. (Ungm.)
6. Fekete-víz Kis-Gút mellett. (Beregm.)
16. Romacsaháza vidéke. (Beregm.)
7. Latorcza folyó Munkács mellett.
17. Viznicze folyó Frigyesfalva mellett. (Beregm.)
8. Latorczaparti állóvíz Podhering mellett. (Beregm.)

Ephydatia fluviatilis, (Lbkn) VEJD.

- * 1. Budapest, a Zugligetben levő Disznófő melletti tóban, a városliget és a Madarász-féle kert tavában. (MARGÓ T.)⁶
* 2. Háromszékmegye, az Olt folyó, Fekete-Ügy és a Rélyi-nyír tavai. (SZÁSZ J.)⁷
† 3. Ismeretlen hely.

⁵ Dr. CHYZER Kornél úr közlése szerint, a kinek ezen példányt köszönhetem, ez talán azok közül való, a melyeket PASZLAVSZKY József úr gyűjtött Deregnynön; ezekről a meghatározatlan fajok közt lesz szó.

⁶ MARGÓ T. Budapest és környéke állattani tekintetben. Budapest, 1879. 134. l.

⁷ A meghatározást ezen esetben kétségesnek tartom: az ugyanazon kézből (Beteg Bálint sepsi-szent-györgyi gyógyszerész úrtól) kapott próbában csak Eusp.

Gen. CARTERIUS POTTs.

Carterius Stepanowi. (Dyb.) PETR.

† 1. Ismeretlen hely Szerednye vidékén. (Ungm.)

Meghatározatlan fajok.

* 1. Állóvíz Deregyőhatárában, melyet a Laborcz áradása évenként megtölt. (Zemplénm. PASZLAV-SZKY J.) ⁸	* 2. Rákos-patak Budapest mellett. (KRIESEN J.) ⁹
	* 3. Ó-Buda környeke. (KLEIN Gy.) ⁹
	* 4. Duna folyam. (BORBÁS V.) ⁹

Nem mulaszthatom el Dr. WIERZEJSKI Antal tanár úrnak (Krakó) e helyen is leghálásabb köszönetemet kifejezni; ő ugyanis nemesak meghatározásaim egy részét átnézni szíveskedett, de a galicziai fajok érdekes gyűjteményével ajándékozván meg, jelentékeny összehasonlító anyag birtokába is juttatott.

lacustrist és Eph. Müllert találtam; lehet, hogy ez utóbbival tévesztették az Eph. fluviatilist össze. Term. tud. Közl. 1883. 502. l.

⁸ «Eddigi vizsgálataim szerint legközelebb áll a Sp. fluviatilishoz (Lbk), bár a gemmulák szerkezete és az amfidiszkuszok alakja után ítélve, melyre Lieberkühn a fajokat alapította, nem valószínűtlen, hogy oly fajjal van dolgunk, melyet Lieberkühn nem ismert». Term. tud. Közl. 1881. 28—30. l.

⁹ Term. tud. Közl. 1881. 28...30. l.

ADATOK A KAUKÁZUS ÁLSKORPIÓ-FAUNÁJÁNAK ISMERETÉHEZ.

Dr. DADAY JENŐTŐL Budapesten.

(II. tábla.)

Nehai Dr. TÖMÖSVÁRY Ö. annak idején megkerte volt REITTER entomologust, hogy részére a Kaukázusban álskorpiókat gyűjtessen. A kaukázusi álskorpiók idők multán, de Dr. TÖMÖSVÁRY Ö. halála után meg is jöttek és Dr. HORVÁTH GÉZA közvetítésével vétel útján a magyar nemzeti Múzeum állattárának birtokába s ez úton kezeimhez jutottak.

Miután a Kaukázus álskorpiói felől tudtommal még ez ideig jóformán semmi irodalmi adat nincs, indítatva éreztem magamat a szóban lévő gyűjteményen végzett vizsgálataim eredményének közzé tételére.

A gyűjtemény anyaga a kaukázusi *Lirik*, *Lenkoran*, *Heleneendorf* és *Kussari* környékéről való s ebben a következő fajokat találtam meg.

Pseudoscorpiones.

Fam. *Cheliferidae.*

Chernes phaleratus L. K. *Lirik*.
 « Horváthii n. sp. *Kussari*.
 « caucasicus n. sp. *Kussari*.
 « Frivaldszkyi n. sp. *Kussari*.
 Chelifer disjunctus L. K. *Lenkoran*,
Heleneendorf.
 Chelifer Kussariensis n. sp. *Kussari*.
 « hispanus L. K. *Kussari*.

Fam. *Obisiiidae.*

Obisium euchirus STM. *Kussari*.
 « microphthalmum n. sp. *Lirik*,
Lenkoran.
 Obisium muscorum C. K. *Lirik*, *Lenkoran*,
Heleneendorf, *Kussari*.
 Obisium carcinoides HERM. *Heleneendorf*.
 « macrodactylum DADAY. *Heleneendorf*.
 Chthonius microphthalmus STM. *Lenkoran*.

Bizonyára nem lenne érdektelen egy összehasonlító pillantást vetni a Kaukázus és Európa többi területének álskorpió-faunájára. A rendelkezésre álló adatok hiányos volta azonban ezt nem engedi meg. Elég, ha reá mutatok arra, hogy a fenti jegyzék szerint a míg egyfelől igen sok oly álskorpió-faj él a Kaukázusban, a mely Európa nyugatibb területén majdnem általánosan honos; addig másfelől majdnem ugyanannyi oly faj is van,

a mely még ez ideig más termőhelyekről ismeretlen, tehát valószínűleg a Kaukázusnak jellemző állatalkjai.

A fenti jegyzékben megnevezett új fajok jellemeit az alábbiakban kozlóm avval a hozzáadással, hogy azoknak typicus példányai a magyar nemzeti Múzeum állattárában vannak elhelyezve.

1. Faj. CERNES HORVÁTHII n. sp.*

Tab. II. Fig. 1. 6.

Oblongo-ovatus, depressus, subnitidus, subtus ubique setis clavatis vestitus; cephalothorace paullo longiore quam latiore, antice parum angustato, pallide rufo-brunneo, æqualiter leviterque granulato, fronte obtuso-rotundato; sulcis evanidis; abdomine supra pallidior rufo-brunneo; mandibulis flavescens; galea mandibularum formam cornu cervi imitante (Tab. II. Fig. 1); palpis crassis, rufo-brunneis, articulis leviter granulatis, in marginibus interioribus setis clavatis, in marginibus exterioribus setis gracilibus, denticulatis vestitis (Tab. II. Fig. 6); articulo primo palporum granulato, setis denticulatis obsito; articulo secundo inflato, fere æque longo ac lato; articulo tertio stylo brevi, tenui, trunco subito dilatato, in margine externo valde arcuato, in margine interno vero apicem versus parum sinuato; articulo quarto stylo brevi, tenui, trunco inflato, marginibus lateralibus sat valde arcuatis; trunco chelarum articulo antecedenti latiore, in margine interno fortius, in margine externo medioeriter arcuato propeque basin digitorum valde angustato; digitis chelarum tenuibus, arcuatis, longitudine chelarum æqualibus; pedibus fusco-flavis, setis clavatis denticulatisque vestitis; unguibus simplicibus. Oculis nullis.

Longit. corp. 2.2 mm.

Patria: Kussari in Caucaso.

Teste megnyúlt tojásdad, lapított, gyengén fénylő, hátoldalán mindeniütt bunkós szőrökkel fedett. Fejtora kevéssel hosszabb mint széles, mellül kissé keskenyedett, halványan vörhenyes-barna, egyenlően és finoman szemcsézett; homloka tompán-kerekített; barázdái elmosódottak. Potrohja fölül világosabb vörhenyes-barna. Rágói sárgásak és galeája a szarvas agancsára emlékeztetőleg ágazott (II. Táb. 1. ábr.). Tapogatói vastagok, vörhenyes-barnák, ízei finoman szemcsézettek és belső szegélyeiken bunkós szőrökkel fedettek, míg külső szegélyeiken vékony, fogazott szőrök emelkednek. A tapogatók első íze szemcsézett, bunkós szőrökkel borított; a második íz duzzadt, majdnem oly hosszú, mint a milyen széles; a harmadik íz nyelecskéje rövid, vékony, törzse hirtelen elszélesedik, külső szegélye erősen ívelt, belső szegélye ellenben csúcsa felé kissé öblözött; a negyedik íz nyelecskéje rövid, vékony, törzse duzzadt, oldalszegélyei meglehetősen erősen ívelték. Az ollók

* Dr. HORVÁTH GÉZA úr tiszteletére.

törzse az előtte való íznel szélesebb, belső szegélye erősebben, a külső gyengébben ívelt és az újjak — ollósárák — alapja közelében erősen elszűkült. Az ollósárák vékonyak, ívelték, oly hosszúak, mint a törzs. A lábak szürkés-sárgák, bunkós és fogazott szőrökkel fedettek; karmaik egyszerűek. Szemei nincsenek.

A test hossza: 2·2 mm.

Hazája: Kussari a Kaukázusban.

2. Faj. CHERNES (ECTOCERAS) CAUCASICUS n. sp.

Tab. II. Fig. 13.

Oblongo-ovatus, sat depressus, nitidus; cephalothorace antice saturatiore, postice dilutiore rufo-brunneo, antice vix attenuato, leviter granulato setisque denticulatis vestito; fronte obtuso-rotundato; sulco primo evanido, secundo nullo; oculo utrinque unico, bene distincto; abdomine elongato, brunneo-flavo, manifeste granulato, segmentis 3 anterioribus integris, ceteris divisus punctisque duobus nigricantibus signatis et setis denticulatis vestitis; mandibulis flavis; palpis nitidissimis, obscure rufis, leviter punctatis, articulis setis denticulatis simplicibusque obsitis; articulo primo palporum leviter punctato, nitido, setis denticulatis; articulo secundo longiore ac lato, in margine exteriori subtusque manifeste tuberculato (Tab. II. Fig. 13); articulo tertio e stylo angusto exeunti subito dilatato, in margine interno apicem versus sinuato, in margine externo modice arcuato; articulo quarto stylo angusto, brevi, trunco ovali sed in margine interno fortius arcuato; trunco chelarum articulo antecedenti latiore fereque duplo longiore, in lateribus recte-marginato, ubique æque lato prope basin digitorum subito angustato; digitis chelarum trunco duplo brevioribus, crassis, modice arcuatis; pedibus flavis, setis simplicibus vestitis, unguibus simplicibus.

Longit. corp. 4·2 mm.; longit. chelarum: 3 mm.

Patria: Kussari in Caucaso.

Teste megnyúlt-tojásdad, meglehetősen lapított, fénylő. Fejtora elől sötétebb-, hátul világosabb vörhenyes-barna, mellfelé alig keskenyedik, finoman szemcsézett és fogazott sörtékkal fedett; homloka tompán-kerekített; első barázdája csenevész, a második hiányzik. Szeme mindenik oldalon egy-egy van, jól fejlettek. Potrohja megnyúlt, barnás-sárga, durván szemcsézett, három első szelvénye osztatlan, a többi osztott, két feketés ponttal ékített és fogazott szőrökkel fedett. A rágók sárgák. Tapogatói erősen fénylők, sötét vörhenyesek, finoman szemcsézettek és ízei fogazott meg egyszerű szőrökkel borítottak. A tapogatók első íze finoman szemcsézett, fénylő, fogazott szőrökkel fedett; a második íz hosszabb, mint széles, külső szegélyén és fölül éles dudorkával (II. Táb. 13. ábr.); a harmadik íz keskeny nyelecskéből indulva ki hirtelen elszélesedik, belső szegélyén csúcsa közelében öblözött, külső szegélyén meglehetősen

ívelt: a negyedik íz nyelecskéje keskeny, rövid, törzse tojásdad, de belső oldalán erősebben ívelt. Az ollók törzse a megelőző iznél szélesebb és csaknem kétszer hosszabb, oldalain egyenes, mindenütt egyenlő széles, az újjak — ollószárok — alapja közelében hirtelen elkeskenyedik. Az ollószárok a törzsnél kétszerre rövidebbek, vastagok, gyengén íveltek. Lábai sárgák, egyszerű sörteikkel fedettek; karmai egyszerűek.

Testhossza: 4.2 mm.; tapogatóinak hossza: 3 mm.

Hazája: Kussari a Kaukázusban.

3. Faj. CERNES (ECTOCERAS) FRIVALDSZKYI n. sp.*

Tab. II. Fig. 4.

Oblongo-ovatus, subdepressus, subnitidus; cephalothorace parum longiore ac postice lato, antice parum angustato, fronte rotundato, obscure brunneo-flavo, subnitido, granulato, setis clavatis vestito, sulco primo modice arcuato, in medio antice inclinato, secundo prope marginem posticum posito, recto, in medio acutangulato; abdomine brevi, ovali, brunneo-flavo, segmentis omnibus divisus, punctis duobus nigricantibus ornatis setisque clavatis vestitis; oculo utrinque singulo; mandibulis flavis; articulis duobus ultimis palporum digitisque chelarum obscuriore rufis, tribus anterioribus vero dilutiore rufo-brunneis; articulo primo palporum granulato, setis clavatis denticulatisque; articulo secundo stylo longiusculo, trunco brevior, æque longo ac lato, fere globoso setisque clavatis vestito; articulo tertio e stylo brevi, angusto exeunti subito dilatato, apicem versus vero angustato, ubique setis clavatis obsito, margine interno prope basin arcuato, apicem versus sinuato, margine externo modice arcuato; articulo quarto stylo brevi, angusto, trunco in parte basali valde inflato, in parte apicali angustato, margine interiore valde arcuato setisque clavatis obsito, margine externo minus arcuato, setis denticulatis; trunco chelarum articulo antecedenti multo latiore, basin versus digitorum subito angustato, in margine interno arcuato, setis clavatis, latioribus, in margine externo fere recto setisque clavatis gracilioribus vestito; digitis chelarum longitudine trunci, tenuibus arcuatisque; pedibus brunneo-flavis, setis denticulatis simplicibusque et unguibus simplicibus obsitis.

Longit. corp. 3 mm.

Patria: Kussari in Caucaso.

Teste megnyúlt-tojásdad, meglehetősen lapított, gyengén fénylő. Fejtora kevésbé hosszabb, mint hátul széles, mellfelé kissé keskenyedik, homloka kerekített sötét, barnás-sárga, gyengén fénylő, szemészett, bunkós szőrökkel fedett, első barázdája gyengén ívelt, közepén mellfelé hajlott, a második a hátsó szegély közelében fekszik, egyenes, közepén éles szögbe haj-

* FRIVALDSZKY JÁNOS n. n. m. Muz. állattári igazgató-őr stb. tiszteletére.

lik. Szeme egy-egy van mindenik oldalon és jól fejlett. Potrohja rövid, tojásdad, barnás-sárga, mindenik szelvénye osztott, két feketés ponttal ékitett és bunkós szőrökkel fedett. Rágói sárgák. A tapogatók két utolsó íze és az ollók szárjai sötétebb vörhenyeseek, a három elsőbb ellenben világosabb vörhenyes-barna. A tapogatók első íze szemcsézett, bunkós és fogazott szőrökkel borított; a másodiknak nyelecskője meglehetősen hosszú, törzse rövidebb, oly hosszú, mint a milyen széles, csaknem gömbölyű és bunkós szőrökkel borított; a harmadik íz rövid, vékony nyelecskéből indulva ki, hirtelen elszélesedik, de csúcsa felé keskenyedik és mindenütt bunkós szőrökkel fegyverzett, belső szegélye alapja közelében ívelt, csúcsa felé öblözött, külső szegélye gyengén ívelt; negyedik ízének nyele rövid, keskeny, törzse alaprészében erősen duzzadt, csúcsrészletében keskenyedett, belső szegélyén erősen ívelt és bunkós szőrökkel fedett, külső szegélyén kevésbé ívelt, fogazott sörtekkkel. Az ollók törzse a megelőző ízénél jóval szélesebb, az ollószárak alapja felé gyorsan keskenyedik, belső szegélye ívelt, szélesebb bunkós szőrökkel, külső szegélye majdnem egyenes, keskenyebb bunkós szőrökkel. Az ollószárak oly hosszúak, mint a törzs, vékonyak és íveltek. A lábak barnás-sárgák egyszerű és fogazott szőrökkel meg egyszerű karmokkal fegyverzetek.

A test hossza: 3 mm.

Hazája: Kussari a Kaukázusban.

4. Faj. CHELIFER KUSSARIENSIS n. sp.

Tab. II. Fig. 11.

Oblongus, subdepressus, subnitidus, ubique setis denticulatis vestitus; cephalothorace longiore quam postice lato, leviter granulato, brunneo flavo; oculis duobus parvis, bene distinctis, sulcis duobus manifestis, anteriore minime-, posteriore distincte arcuato et in medio acutangulato; abdomine brunneo-flavo, segmentis dorsalibus bipartitis, utrinque macula mediana nigrescenti punctisque binis lateralibus albidis ornatis; mandibulis flavidis; palpis rufo-brunneis; articulo primo palporum leviter granulato, articulo secundo æque longo ac lato, in marginibus arcuato, fere globoso; articulo tertio e stylo indistincto exeunti sensim dilatato, in margine interno recto, in margine externo subrecto vel parum arcuato; articulo quarto e stylo longiusculo, bene distincto exeunti sensim dilatato, marginibus rectis; trunco chelarum articulo antecedenti multo latiore, longitudine vero æquali, basin versus digitorum minime angustato, marginibus rectis; digitis chelarum distincte arcuatis, longitudine chelarum; pedibus flavo-brunneis; unguibus simplicibus armatis.

Longit. corp. 2·8—3 mm.

Patria: Kussari in Caucaso.

Teste tojásdad, meglehetősen lapított, gyengén fénylő, mindenütt foga-

zott szőrökkel fedett. Fejtora hosszabb, mint hátul széles, finoman szemésézett, barnás-sárga. Két kis szeme éles. A fejtor két éles barázdája közül a mellső kevésbé, a hátsó erősen ívelt és közepén hegyes szög alatt hátra tört. Potrohja barnás-sárga. hátszelvényei ketté osztottak, mindenik oldalon egy feketés középfolttal és két fehéres oldalponttal ékítettek. A rágók sárgásak. A tapogatók vörhenyes-barnák. A tapogatók első íze gyengén szemésézett; a második íz oly hosszú, mint a milyen széles, szegélyein ívelt, csaknem gömbölyű; a harmadik íz elmosódott nyélből indulva ki fokozatosan szélesedik, belső szegélye egyenes, külső szegélye gyengén ívelt; a negyedik íz jól elkülönült, meglehetősen hosszú nyelesekéből indulva ki fokozatosan szélesedik, szegélyei egyenesek. Az ollók törzse a megelőző iznél jóval szélesebb, de épen oly hosszú, az ollószáruk alapja felé kevésbé keskenyedik, oldalai egyenesek. Az ollószáruk élesen íveltek s oly hosszúak, mint a törzs. A lábak sárgásbarnák és egyszerű karmokkal fegyverzetek.

Testhossza : 2·8—3 mm.

Hazája : Kussari a Kaukázusban s innen van faj neve is.

5. Faj. OBISIUM (RONCUS) MICROPTHALMUM n. sp.

Tab. II. Fig. 2.

Oblongum, subdepressum; cephalothorace multo longiore ac postice lato, antice modice dilatato, ante oculos subito attenuato, nitido, rufo-flavo, epistomate parvo instructo; oculo utrinque unico perparvo, rotundo, a margine frontali cephalothoracis distante; mandibulis validis, rufo-flavis, digito externo tuberculo destituto; palpis rufo-flavis, nitidis, leviter granulatis; articulo primo palporum laevi, nitido; articulo secundo in margine interno parum arcuato, in margine externo subrecto, longiore ac lato; articulo tertio e stylo angusto exeunti subito dilatato, ubique aequo lato, margine interno in medio minime arcuato, fere recto setisque longis vestito, margine externo in medio parum sinuato setisque brevibus obsito; articulo quarto stylo attenuato latitudine trunci aequi longo, trunco valde inflato, margine interno magisquam externo arcuato; trunco chelarum tantum latitudine $1\frac{1}{2}$ articuli antecedentis, vix longitudine digitorum, in margine interno leviter arcuato, in externo vero recto vel subrecto; digitis chelarum rectis solum in apice parum curvatis; pedibus flavo-fuscis; abdomine supra brunneo-flavo, maculis albidis dispersis ornato.

Longit. corp. 3·3—4·4 mm.

Patria : Lirik, Lenkoran in Caucaso.

Teste megnyúlt, kissé lapított. Fejtora sokkal hosszabb, mint a milyen széles hátul, mellfelé gyengén szélesedik, a szemek előtt hirtelen elkeskenyedek, fénylő, vörhenyes-sárga, epistomja kicsiny. Mindkét oldalon egy-egy igen kicsiny kerek szeme van a homlokszegelytől távol. Rágói erőteljesek, vör-

henyes-sárgák, külső szárakon dudor nincs. A tapogatók vörhenyes-sárgák, fénylők, finoman szemcsézettek. A tapogatók első íze szemcsétlen, fénylő, a második iz belső szegélyén kevésbé ívelt, külső szegélyén majdnem egyenes, hosszabb mint széles; a harmadik iz keskeny nyelecskéből indulva ki hirtelen elszélesedik, mindenütt egyenlő széles, belső szegélye közepén kissé ívelt hosszú szőrökkel, külső szegélye közepén kissé öblözött, rövid szőrökkel borított; a negyedik iz nyelecskéje keskeny, oly hosszú, mint a milyen széles a törzs, törzse erősen duzzadt, belső szegélye erőbben ívelt, mint a külső. Az ollók törzse csak $1\frac{1}{2}$ oly széles, mint a megelőző iz s alig oly hosszú, mint az ollószárak, belső szegélyén gyengén ívelt, a külső szegély ellenben egyenes. Az ollószárak egyenesek, csak csúcsukon görbültek kissé. A lábak sárgás-szürkék. Potrohja fölül barnás-sárga elszórt fehéres foltokkal.

Hossza: 3·3—4·4 mm.

Hazája: Lirik, Lenkoran a Kaukázusban.

ÁBRÁK MAGYARÁZATA.

(II. Tábla.)

1. ábra. *Chernes Horváthii* n. sp. galea. REICH. I/7.
2. « *Obisium microphtalmum* n. sp. fejtora a tapogatókkal. 20-szor nagyítva.
4. « *Chernes Frivaldszkyi* n. sp. fejtora a tapogatókkal. 20-szor nagyítva.
6. « *Chernes Horváthii* n. sp. fejtora a tapogatókkal. 20-szor nagyítva.
11. « *Chelifer kussariensis* n. sp. fejtora a tapogatókkal. 20-szor nagyítva.
13. « *Chernes caucasicus* n. sp. fejtora a tapogatókkal. 20-szor nagyítva.

EGY BRAZILIAI ÚJ ÁLSKORPIÓ-FAJ A MAGYAR NEMZETI MUZEUM ÁLLATTÁRÁBAN.

Dr. DADAY JENŐ-től Budapesten.

(II. tábla.)

A múlt 1888. év őszén Dr. CHYZER KORNÉL több brazíliai rovart juttatott a magyar nemzeti Muzeum állattárának s ezek között egy álskorpiót is, a melyet a rendelkezésemre állott irodalom adatai után ítélve új fajnak kell tartanom s mint ilyent röviden a következőkben ismertetek.

Chernes brasiliensis n. sp.

Oblongo-ovatus, depressus, nitidus, politus; cephalothorace brunneo, antice parum rufescente, longitudine fere latitudine marginis posterioris, antice minime angustato, fronte arcuato, sulco mediano unico, recto profundoque, setis gracilibus, sparsim denticulatis; mandibulis brunneis; galea mandibularum cornu cervi imitante, valida (Tab. II. Fig. 5); abdomine olivaceo-brunneo; palpis rufis, nitidissimis, politis, setis ubique gracilibus sparsim denticulatis obsitis; articulo palporum secundo stylo brevi, trunco valde inflato, fere globoso, in marginibus lateralibus manifeste arcuato; articulo tertio e stylo longiusculo, angusto exeunti subito dilatato, apicem versus sensim attenuato, in margine interno prope apicem sinuato, in margine externo sat manifeste arcuato; articulo quarto e stylo longiusculo, angusto exeunti manifestissime dilatato, inflato, in margine interno valde-, in externo minime arcuato; trunco chelarum longitudine articuli antecedentis sed multo latiore, marginibus fere rectis; digitis chelarum brevibus, fere longitudine trunci, minime arcuatis; pedibus flavescentibus; oculis nullis.

Longit. corp. 3·8 mm.

Patria: Cazaza in Brasilia.

Teste megnyúlt-tojásdad, lapított, fénylő, szemcsétlen. Fejtora barna, mellfelé kissé vörhenyes, majdnem oly hosszú, mint a mely széles hátsó szejéle, mellül igen gyengén keskenyedett, homloka ívelt, egyetlen, középbarázdája van s ez mély, egyenes, fölülete vékony fogazott szőrökkel borított. Rágói barnák. Galeája a szarvas agancsaihoz hasonlóan ágazott, erőteljes. Potrohja olajbarna. Tapogatói vörhenyesek, erősen fénylők, simák, mindenütt

vékony fogazott szőrökkel fedettek. A tapogatók 2-ik ízének nyelecskéje rövid, törzse erősen duzzadt, majdnem gömbölyű, oldalain erősen ívelt, a harmadik íz meglehetősen hosszú nyelecskéből indulva ki hirtelen elszélesedik, csúcsa felé fokozatosan keskenyedik, belső oldalán csúcsa közelében öblözött, külső oldalán meglehetősen élesen ívelt; a negyedik íz meglehetősen hosszú és vékony nyelecskéből indulva ki, igen erősen duzzadt és szélesedett, belső oldalán erősen-, külső oldalán igen kevésbé ívelt. Az ollók törzse oly hosszú, mint a megelőző íz, de annál sokkal szélesebb, oldalai csaknem egyenesek. Az ollószárok rövidek, majdnem oly hosszúak, mint a törzs, igen gyengén íveltek. Lábai sárgásak. Szemei nincsenek.

Testhossza: 3·8 mm.

Hazája: Cazaza Braziliában.

ÁBRÁK MAGYARÁZATA.

(II. tábla.)

5. ábra. A galea. REICH. I/7.

15. „ A fejtor és tapogatók. 20-or nagyítva.

ÚJABB ADATOK A MAGYAR-FAUNA ÁLSKORPIÓINAK ISMERETÉHEZ.

Dr. DADAY JENŐ-től Budapesten.

(II. tábla.)

A múlt 1888. év nyarán a magyar nemzeti Múzeum igazgatóságától megbízást nyertem volt Kolozs- és Szolnok-Doboka megyékben zoologiai gyűjtésekre. Gyűjtéseim folyamában, melyeket különösen *Kolozsvár*, *Búzamező*, *Szucságh* és *Semesnye* határain végeztem behatóbban, egyebek mellett több álskorpriót is sikerült gyűjtenem. Ugyaníly eredményű gyűjtést végzett PÁVEL JÁNOS magyar nemzeti muzeumi gyűjtő is Somogy megye *Vadé*, *Visz*, *Mocsolás* és *Boglár* községeinek határában. E kettős gyűjtés folytán a magyar nemz. Múzeum állatárának birtokába meglehetősen tekintélyes számú álskorprió jutott oly termőhelyekről, a melyek ide vonatkozó gyűjteményeből eddig hiányzottak.

Az említett gyűjtések eredményeinek közlésére egyfelől az indított, hogy ezáltal néhány adattal szolgáljak több álskorprió-faj hazai elterjedésének megállapíthatásához, másfelől pedig alkalmam nyíljék két, hazánkra s a tudományra is új fajnak leírására.

Hogy a végeredmény felől tiszta, könnyen áttekinthető képet nyújthassak, legezelszerűbbnek tartom a gyűjtött fajok systematikai sorrendben való felsorolását.

Pseudoscorpiones.

<p style="text-align: center;">Fam. <i>Cheliferidae.</i></p> <p>Chernes Chyzeri Töm. <i>Vadé.</i></p> <p> " cyrneus SIM. <i>Vadé, Visz.</i></p> <p> " lacertosus L. K. <i>Vadé.</i></p> <p> " phaleratus L. K. <i>Visz.</i></p> <p> " scorpoides var. Bertalanii. <i>Visz.</i></p> <p> " cimicoides FABR. <i>Búzamező,</i> <i>Semesnye.</i></p> <p>Chelifer cancroides L. <i>Visz.</i></p> <p> " hispanus L. K. <i>Mocsolás.</i></p>	<p style="text-align: center;">Fam. <i>Garyppinae.</i></p> <p>Cheiridium tetrophthalmum n. sp. <i>Vadé.</i></p> <p style="text-align: center;">Fam. <i>Obisidae.</i></p> <p>Obisium lubricum L. K. <i>Visz, Kolozsvár,</i> <i>Búzamező, Semesnye.</i></p> <p>Obisium erythrodaetylum L. K. <i>Vadé,</i> <i>Mocsolás.</i></p> <p>Obisium muscorum L. K. <i>Kolozsvár,</i> <i>Szucságh.</i></p> <p>Obisium dunnicola L. K. <i>Semesnye.</i></p> <p>Chthonius orthodaetylus PR. <i>Vadé, Visz,</i> <i>Boglár, Búzamező.</i></p>
--	--

E szerint tehát az említett termőhelyekről összesen 14 faj jutott a magyar nemzeti Múzeum állattárának birtokába, mintegy 100 példányban.

Mielőtt az új fajok rövid leírására térnék át, érdekesnek tartom a feljegyzésre azt, hogy a búzamezei *Chthonius orthodactylus* példányok ollói szárai közül a külső szembetűnően rövidebb a belsőnél s e tekintetben nagyon emlékeztet a TÖMÖSVÁRY-tól *Chthonius heterodactylus* néven leírt fajhoz. E bélyeg után annak is lehetne tekinteni; de mert minden egyéb bélyegeiben a *Chthonius orthodactylus* szal azonos, nem tartom külön fajnak, hanem csupán az épen említett fiataljának, melynek rövidebb ollószára a vedlések után typicus hosszúságát éri el.

1. Faj. CERNES SCORPIOIDES Fr. var. BERTALANII n. var.*

Tab. II. Fig. 3. 7. 12. 16.

Oblongo-ovatus, subdepressus, subnitidus ubique setis gracilibus denticulatis vestitus; cephalothorace flavo-brunneo, minime rufescenti, longiore quam lato, leviter granulato, sulcis duobus sat manifestis, anteriore subarcuato, posteriore subrecto acut-angulato; oculis nullis; mandibulis flavescensibus, digito interno apice bifido setaque valida armato; galea mandibularum cornu cervi imitante; palpis leviter granulatis, subnitidis, ubique setis gracilibus denticulatis vestitis; articulo primo palporum indistincte granulato, opaco; articulo secundo cyathiformi, marginibus æqualiter arcuatis; articulo tertio e stylo angusto exeunti subito dilatato apicem versus vero manifeste attenuato, in margine externo arcuato; articulo quarto e stylo longiusculo, angusto exeunti valde inflato, globoso, marginibus æqualiter arcuato; trunco chelarum apicem versus attenuato, subovali, marginibus subrectis; digitis chelarum longitudinem trunci parum superantibus; gracilibus, arcuatis; abdomine supra flavo-brunneo, segmentis bipartitis utrinque macula mediana nigricanti arcuatis; pedibus flavo-fuscis, unguibus simplicibus armatis.

Longit. corp. 2.2—3 mm.

Patria: Visz, a D. JOH. PÁVEL collectum.

Teste megnyúlt-tojásdad, kissé lapított, gyengén fénylő, mindenütt vékony és fogazott szőrökkel fedett. Fejtora sárgás-barna kissé vörhenyesbe játszó, hosszabb, mint széles, finoman szemcsézett, barázdái meglehetősen élesek, az első gyengén ívelt, a második egyenes és közepén hegyes szög alatt megtört. Szemei nincsenek. Rágói sárgásak, belső szára két csücsü és egy erős sörtével fegyverzett. Galeája a szarvas agancsaira emlékeztetőleg ágas. (II. Táb. 3. 12. 16. ábr.). A tapogatók finoman szemcsézettek, gyengén fénylők, mindenütt vékony és fogazott szőrökkel fedettek. A tapogatók első íze

* BERTALAN ALAJOS kegyesrendi áldozár nevéből.

elmosódottan szemcsézett, fénytelen; a második íz kehelyalakú, szegélyei egyenlően íveltek; a harmadik íz keskeny nyelecskéből indulva ki hirtelen elszélesedik, csúcsa felé ellenben szembetűnően keskenyedek, külső szegélyén ívelt; a negyedik íz meglehetősen hosszú, keskeny nyelecskéből indulva ki erősen duzzadt, gömbölyű, szegélyei egyenlően íveltek. Az ollótörzse csúcsa felé keskenyedek, kissé tojásdad, szegélyei gyengén íveltek. Az ollószárok kevéssel hosszabbak a törzsnél, vékonyak, íveltek. A potroh fölül sárgás-barna, szelvényei ketté osztottak, mindeniken egy-egy feketés, központi foltocska van. Lábai sárgás-szürkék, karmai egyszerűek.

Testhossza: 2·2—3 mm.

Hazája: Visz, hol PÁVEL JÁNOS gyűjtötte.

2. Faj. CHEIRIDIUM TETROPTHALMUM n. sp.

Tab. II. 8—10. 14.

Valde depressum, grosse granulum; cephalothorace rufo-brunneo, setis simplicibus, validis, bicurvatis (Tab. II. Fig. 8) vestito, margine antico in medio emarginato, setis 6 bicurvatis obsito, lateribus apud oculos fortiter sinuatis; oculis utrinque 2 rotundatis; galea mandibularum elongata, apice trifido, prope medium bidentata (Tab. II. Fig. 14); palpis obscure rufescentibus, corpore æquilongis, subtiliter granulatis; articulo primo palporum in medio tuberculo dentiformi prædito (Tab. II. Fig. 9); articulo secundo cyathi-formi, margine interno valde arcuato, externo fere recto, in apice interno tumido, articulo tertio apicem versus sensim dilatato, marginibus fere rectis; articulo quarto e stylo longo, angusto exeunti sensim dilatato, margine interno recto-, externo vero subarcuato; trunco chelarum latitudine articuli antecedentis superanti sed parum brevior, margine externo recto-, interno vero arcuato, angulo externo acuto, interno vero maxime obtuso; digitis chelarum longitudine trunci, tenuibus, manifeste curvatis (Tab. II. Fig. 10); abdomine flavo-brunneo; pedibus flavis.

Longit. corp. 1·8—2·2 mm.

Patria: Vadé, a D. JOH. PÁVEL collectum.

Teste erősen lapított, durván szemcsézett. Fejtora vörhenyes-barna, egyszerű, vastag, kétszer hajlott (II. Táb. 8. ábr.) szőrökkel fedett, mellső szegélye közepén öblözött, kétszerhajlott 6 szőrrel szegélyezett, oldalai a szemeknél erősen öblözöttek; mindkét oldalon két kerek szeme van. A galea megnyúlt, csúcsa háromosztatú, közepe táján kétfogú (II. Táb. 14. ábr.). Tapogatói sötét vörhenyesek, oly hosszúak, mint a test, finoman szemcsézettek; első ízük közepén fogszerű dudorkával fegyverzett (II. Táb. 9. ábr.); második ízük kehelyalakú, belső szegélye erősen ívelt, a külső csaknem egyenes, belső csúcsa kiálló; harmadik íze csúcsa felé fokozatosan szélesedik, szegélyei egyenesek; a negyedik íze hosszú, keskeny nyelecskéből indulva ki fokozatosan

szélesedik, belső szegélye egyenes, a külső ellenben gyengén ívelt. Az olló törzse szélesebb a megelőző ízénél, de valamivel rövidebb, külső szegélye egyenes, a belső ellenben ívelt, külső csúcsa hegyes, a belső ellenben erősen tompított. Az olló szárai oly hosszúak, mint a törzs, vékonyak, erősen ívelték (II. Táb. 10. ábr.). Potrohja sárgás-barna. Lábai sárgák.

Testhossza: 1·8—2·2 mm.

Hazája: Vadé, hol PÁVEL JÁNOS gyűjtötte.

ÁBRÁK MAGYARÁZATA.

(II. tábla.)

3. ábra. *Chernes scorpoides* var. *Bertalanii* galeája. REICH. I/7.
7. " " " " " fejtora. 20-or nagyítva.
8. " *Cheiridium tetrophthalmum* szőrei. REICH. I/7.
9. " " " tapogatójának I-ső íze.
10. " " " fejtora. REICH. I/I.
12. " *Chernes scorpoides* var. *Bertalanii* galeája. REICH. I/7.
14. " *Cheiridium tetrophthalmum* galeája. REICH. I/7.
16. " *Chernes scorpoides* var. *Bertalanii* galeája. REICH. I/7.

ANALECTA

AD COGNITIONEM HETEROPTERORUM HIMALAYENSIVM

CONSCRIPSIT

Dr. G. HORVÁTH.

Hemiptera Heteroptera infra notata e duplici fonte oriuntur. Pars eorum in Musæo Nationali Hungarico asservatur, tamquam donum Domini V. PLASON, qui specimina illa e Himalaya ante aliquot annos acceperat; pars altera Musæi Lubecensis propria est, et exemplaria a Domino G. PAULI, in itinere suo e provincia Ladakh in provinciam Pendshab suscepto, in Himalaya occidentali collecta fuerant.

In subsequentibus specimina Musæi Nationalis Hungarici «*Himalaya*», Musæi Lubecensis vero «*Kashmir*» nomine designantur.

PENTATOMIDAE.

1. *Pocilocoris interruptus*, WHITE.
Himalaya.
2. *Lamprocoris Roylii*, WESTW.
Himalaya.
3. *Stortheccoris nigriceps*, HORV.
Himalaya.
4. *Dalpada affinis*, WESTW.
Kashmir.
5. *Dalpada nigricollis*, WESTW.
Himalaya.
6. *Erthesina fullo*, THUNB.
Himalaya; Kashmir.
7. *Apodiphus pilipes* n. sp.

Supra obscure fusco-cinnamomeus, dense distincteque punctatus, glaber, linea media longitudinali percurrente maculisque duabus parviusculis basalibus capitis, margine antico lineaque longitudinali antica pronoti, nec non maculis nonnullis parviusculis hujus, scutelli et hemelytrorum flavo-testaceis, callosis; lateribus capitis distincte marginatis, apicem versus

utrinque paullo reflexis, jugis apice oblique sinuato-truncatis, angulo apicali exteriore rotundato; marginibus lateralibus anticis pronoti subrectis; margine apicali corii medio nonnisi levissime rotundato; membrana nigro-fusca; antennis rostroque nigris, hujus apice medium segmenti ventralis tertii attingente; corpore subtus cum pedibus sordide flavo-testaceo, dense subtiliterque nigro-punctulato et pilis sat longis griseis parce vestito; ventre medio longitrorsum impunctato, maculis nonnullis parvis segmenti sexti spiraculisque nigris; connexivo supra nigro, maculis mediis segmentorum pallidis; sulcis superioribus tibiaram tarsisque anterioribus totis, tarsis posticis tantum apice nigris. ♀. Long. 17½ mill.

Kashmir.

Corpore superne subtiliter punctulato, subtus piloso, structura capitis, lateribus pronoti fere rectis, rostro longiore aliisque notis a speciebus congenericis facillime distinguendus.

8. *Laprius varicornis*, DALL.

Himalaya; Kashmir.

9. *Stollia distacta*, DALL.

Himalaya.

10. *Mormidella* nov. gen.

Corpus ovale. Caput longiusculum, pronoto paullo longius, nonnihil deflexum, transversim levissime convexum, apice obtuse rotundatum, lateribus ante medium fere parallelis; tylo percurrente, jugis æquilongo; bucculis humilibus ubique æque altis, percurrentibus. Rostrum pone coxas posticas paullo productum, articulo primo bucculas paullo superante, articulo secundo articulis duobus apicalibus simul sumtis longitudine subæquali. Antennæ quinquearticulatæ, articulo primo apicem capitis haud attingente, articulo secundo tertio distincte longiore. Pronotum plano-convexum, margine antico medio profunde sinuato, extus pone oculos truncato, disco mox pone medium linea elevata obsoleta transversa instructo, marginibus lateralibus anticis acutiusculis obsoletissime crenulatis, angustissime laminatis et reflexis, angulis lateralibus ultra marginem costalem corii haud prominulis, rotundatis. Scutellum latitudine sua basali vix longius, in angulis basalibus impressione profunda longiuscula nigra et intra hanc tuberculo calloso pallido instructum, apice latiusculum, frenis pone medium extensis. Hemelytra area costali corii basin versus latiuscula, explanata, confuse punctata; membrana venis simplicibus. Prostethium antice haud laminato-productum; sulcus metastethii ab orificiis ductus brevissimus, subito abbreviatus. Venter basi inermis, haud sulcatus. Tibiæ superne sulcatæ. — *Macromolo* DALL. affine genus.

Mormidella Paulii n. sp. Pallide griseo-fuscescens, dense punctata; capite, striola basali verticis excepta, vitta intramarginali pronoti, intus mox ante medium ramulum transversum abbreviatum emittente, striola longitu-

dinali discoidali obsoleta scutelli maculisque lateralibus anticis prostethii nigris, ænescentibus; marginibus lateralibus anticis reflexis pronoti rectis, pallidis; tuberculis duobus basalibus callosis scutelli obliquis, longiusculis: vittula angusta discoidali corii ad venam intracostalem impunctata; membrana sordide hyalina, fusco-venosa; corpore subtus cum antennis, rostro et pedibus flavo-testaceo, fusco-punctato; articulis duobus apicalibus antennarum articuloque quarto rostri nigris; ventris disco maximo fusco-æneo, limbo pallido, vitta intramarginali obsoleta nigricante; tarsis fuscis. ♀. Long. 7½ mill.

Kashmir.

Species in honorem Dom. G. Pauli denominata.

11. *Carpocoris purpureipennis* DE GEER (*nigricornis* FABR.)

Kashmir.

12. *Dolycoris baccarum* L.

Kashmir.

13. *Dolycoris indicus* STAL.

Himalaya.

A præcedente præter notas jam ab auctore allatas differt articulo antennarum etiam secundo basi anguste albido-annulato, nec non structura segmenti genitalis maris. Laminæ laterales interiores hujus segmenti obsoletæ, parviusculæ, laminis exterioribus breviores.

14. *Palomena Reuteri* DIST.

Kashmir.

P. prasinæ L. simillima, sed statura minore, corpore superne fortius punctato, capite apice rotundato-truncato, marginibus lateralibus imis pronoti concoloribus structuraque segmentorum genitalium bene distincta. Segmentum genitale maris medio profunde unisinuatum, lateribus utrinque in laminam latiusculum et apice truncatam productis. Laminæ genitales basales femine margine postico recto; lamina media antica medio longitrorsum carinata, utrinque leviter convexa, postice angulato-emarginata.

15. *Nezara antennata* SCOTT et var. *icterica* m.

Himalaya.

Species hæc Indiam orientalem, Chinam et Japoniam inhabitans sæpissime cum *N. viridula* L. confunditur, a qua tamen notis sequentibus bene differt: Statura latior, minus parallela; articuli tres apicales antennarum apice semper nigri (nunquam fuscii); anguli laterales pronoti distincte ultra latera corii prominuli.

Varietates specierum ambarum inter se simillimæ sunt, quamobrem tantum notis specificis supra datis dignosci possunt.

Varietates *N. antennatæ* sunt:

Var. *icterica* m. Superne sordide straminea; maculis duabus basalibus capitis, maculis tribus anterioribus pronoti, maculis tribus anterioribus et

apice scutelli, nec non macula pone medium corii viridibus; formæ typicæ *N. viridulae* L. simillima. ♂. ♀. India orientalis, Japonia. (Mus Hung.)

Var. balteata m. Capite pronotoque anterieus pallide vel sordide stramineis; *N. viridulae* var. *torquatae* Fabr. simillima. ♂. ♀. India orientalis, Japonia. (Mus. Hung.)

16. *Priassus carinatus* n. sp.

Pallide flavo-testaceus; antennis, apice tiliarum tarsisque dilute roseis; capite apicem versus levissime rubente, jugis densius nigro-punctulatis; articulo secundo antennarum primo $\frac{2}{3}$ longiore et tertio $\frac{1}{3}$ brevior; rostro apice nigro, articulo secundo tertio longiore; pronoto antice acervatim dense nigro-punctulato, postice parce nigro-punctato, marginibus lateralibus anticis crenulatis, angulis lateralibus obtusis, subcallosis; scutello hemelytrisque fusco-punctatis, area costali corii nigro-punctata, membrana hyalina; dorso abdominis dilute rubro; ventre punctis obsoletis decoloribus remote consperso, carina longitudinali obtusissime tereti levigata, spiraculis nigris; spina ventrali fere usque ad apicem coxarum intermediarum producta; pedibus impunctatis; sulco orificiali metastethii articulo primo antennarum brevior; segmento genitali apice late et profunde sinuato. ♂. Long. 18 mill., Lat. inter angulus laterales pronoti $9\frac{1}{2}$ mill.

Himalaya.

A *P. spinigero* HAGL. statura majore, structura antennarum et rostri, angulis lateralibus pronoti obtusis spinaque ventrali longiore mox distinguendus.

17. *Eurydema vicarium* n. sp.

Supra rubrum, cœruleonigro-variegatum; capite nigro, marginibus angustis, macula utrinque ante oculos et plerumque etiam striola discoidali verticis rubris; pronoto et scutello parce punctatis, rubris; illo maculis sex nigris notato, maculis posticis cum maculis duabus anticis interdum plus minusve confluentibus; scutello macula magna subtriangulari basali maculisque duabus anteapicalibus lateralibus nigris; hemelytris dense subtiliterque punctatis, nigris, area costali basi, macula subtriangulari ante medium, macula oblique transversa interna anteapicali limboque apicali corii confluentibus rubris, area costali mox pone medium albida; membrana nigro-fusca, albo-limbata; dorso abdominis rubro, segmento sexto dorsali nigro; pectore ventreque flavescenti-testaceis, lateribus rubro-limbatis, maculis tribus lateralibus pectoris rubris, nigro-limbatis, spiraculis ventris, sæpe etiam segmentis ventralibus medio segmentisque connexivi basi nigro-maculatis; pedibus albido-testaceis, nigro-variegatis. ♂. ♀. Long. $7\frac{1}{2}$ —9 mill.

Himalaya; Kashmir. — Sikkim (misit Dom. E. T. ATKINSON).

Var. supplens m. Colore nigro magis extenso; area costali corii pone medium vitta albida destituta, ibidem tota nigra; pectore pedibusque totis nigris, tantum maculis ad coxas limboque postico segmentorum pectoris

nigris, tantum maculis ad coxas limboque postico segmentorum pectoris albidis; ventre rubro, macula magna triangulari discoidali nigra notato, maculis nigris ad spiracula majusculis, transversis. ♀. — Kashmir.

E. festivo L. REUT. maxime affine et simillimum, capite longiore, ejus lateribus ante oculos distincte sinuatis et dorso abdominis rubro certe distinctum. Forma typica differt a forma typica *E. festivi* præterea ventre flavescente, rubro-limbato. *E. lituriferum* WALK. proximum, sed disco ventris rubro distinctum esse videtur.

Varietas supra descripta *E. festivo* var. *decorato* H-SCH. simillima, sed notis specificis optime distinguenda.

18. *Bagrada picta* FABR.

Himalaya.

19. *Cazira Fritwaldszkyi* n. sp.

Nitidula, punctata, verrucosa; capite nigro, linea longitudinali percurrente, jugis articuloque antennarum primo rufo-testaceis (harum articuli reliqui in specimine descripto desunt); pronoto nigro, crebre distincteque punctato, anterieus tuberculis quatuor transversim dispositis, apice fusco-cinnamomeis instructo, marginibus anticis et lateralibus, spinis angulorum anticorum et lateralium, ruga longitudinali media callosa ante marginem posticum in tuberculum validum conicum terminata, callis, tuberculis rugisque partis posterioris rufo-testaceis, marginibus lateralibus anticis anterieus subtiliter denticulatis, parte posteriore pronoti tuberculis septem (quatuor anterioribus, tribus posterioribus) et ruga discoidali transversa callosa, utrinque recurva, cum tuberculis plus minusve confluenta prædita et præsertim basin versus fortius rugoso-punctata maculisque callosis irregularibus conspersa; parte basali scutelli tuberculo maximo, gibboso-elevato, totam latitudinem occupante, antice quadrifariam partito, rugoso-punctato, nigro, nonnihil testaceo-variegato, postice oblique truncato, arcem subquadratam, plano-convexam, subtilissime punctulatam, flavo-cinnamomeam formante instructa; parte apicali scutelli fusco punctata, ruga longitudinali media retrorsum sensim evanescente lateribusque levigatis callosis pallidis instructa, apicem versus concava, apice emarginato; hemelytris fusco-cinnamomeis, subtiliter punctatis, corio pone medium macula oblonga impunctata nitente fusca ornato, area costali fortiter rugoso-punctata, fusca; membrana hyalina, vitta mediana retrorsum subito dilatata limboque interno nigro-fuscis; pectore sordide testaceo, fortiter punctato et nigro-maculato; ventre macula magna discoidali læte æneo-viridi, crebre subtiliterque punctulata et utrinque vitta laterali fere impunctata nigro-ænea terminata ornato, limbo flavo-testaceo, fortiter rugoso-punctato, margine tuberculato, spiraculis maculisque ad basin segmentorum connexivi nigris; dorso abdominis læte æneo-viridi, crebre et subtiliter punctulato; rostro pedibusque sordide flavo-testaceis, illo superne et apice nigro, femoribus tibiisque nigro-et fusco-annulatis, tibiis

anticiis extus in laminam latissimam obscure violaceam dilatatis. ♀. Long. 10 mill.

Himalaya.

Speciem hanc insignem, pictura sculpturaque ab omnibus congenericis distinctissimam, in honorem entomologi bene meriti, clarissimi Dom. JOANN. FRIVALDSZKY denominavi.

20. *Audinctia spinidens*, FABR.

Kashmir.

21. *Tetroda histeroides*, FABR.

Kashmir.

22. *Acanthosoma coralliferum*, n. sp.

Supra olivaceo-viride, subtus pallide testaceum, prostethio pedibusque pallide virescentibus; capite fere impunctato, pronoto et scutello remotius, hemelytris densius nigro-punctatis; articulis tribus apicalibus antennarum fuscescentibus; angulis lateralibus pronoti corallinis, obtusis, subcallosis, marginis lateralis postici parte ultra marginem costalem corii prominente reliquo margine fere duplo brevior, margine hoc intra marginem corii leviter sinuato; membrana subhyalina; abdominis dorso dilute ferrugineo, segmentis connexivi extremo angulo apicali nigro; lamina mesosternali sat debili, parte elevata apicem versus paullo altiore et altitudine sua maxima fere quadruplo longiore; ventre fortiter carinato, spina ventrali longa, coxas anticæ subattingente; segmento ventrali sexto profunde angulato-emarginato, emarginatura fere medium ventris attingente; rostro coxas intermedias haud superante, apice nigro. ♂. Long. ad apicem membranæ 14 mill., Lat. inter angulos laterales pronoti $7\frac{1}{2}$ mill.

Himalaya.

Segmenta genitalia in specimine descripto desunt.

COREIDAE.

23. *Ochrochira albiditarsis*, WESTW.

Himalaya.

24. *Anoplocnemis compressa*, DALL.

Himalaya; Kashmir.

Ad hanc speciem illa refero specimina, quæ piæ memoriæ vir, C. STAL (Enum. Hem. III. p. 48.) verbis sequentibus illustravit: Abdomine dorso nigro, flavo-bimaculato; femoribus posticis marium superne haud nisi obtusissime et obsoletissime carinatis, subtus tuberculo basali obtusissimo et obsoleto instructis; antennis brevioribus; alis subdecoloribus, pone medium levissime infuscatis.

25. *Homocercus nigradorsum*, n. sp.

Oblongus, flavo-testaceus, supra crebrè distincteque fusco-punctatus;

linea mediana pereurrente obsoleta pronoti, apice imo scutelli limboque angusto costali corii impunctatis; sulco longitudinali verticis plus minusve infuscato; antennis corpore dimidio brevioribus, sat validis, rufescentibus vel fusciscentibus, articulis tribus basalibus triquetris, subtilissime granulatis, articulo primo capite longitudine subæquali, articulo secundo primo dimidio longiore, articulo tertio compresso et primo æquilongo, articulo quarto penultimo distincte brevioris; rostro medium mesosterni attingente, apice nigro, articulo tertio secundo longiore et quarto brevioris; marginibus lateralibus anticis pronoti angustissime infuscatis, angulis lateralibus rotundatis paullo prominentibus: corio intus sæpe dilute rubente; membrana fusco-hyalina, fusco-venosa; metanoto dorsoque abdominis nigris, hoc maculis duabus parvis discoidalibus, linea mediana apicali et punctis utrinque sex lateralibus flavis ornato; corpore subtus pallide flavo-testaceo, pectore fortius, ventre obsoletissime punctatis, punctis decoloribus; lateribus pectoris punctis quatuor nigris notatis, metastethio postice truncato, angulis posticis rectis; connexivo impicto; lateribus ventris punctis nonnullis nigris signatis, spiraculis ante medium segmentorum positis, plerumque fusco-cinctis; plicæ segmenti sexti ventralis feminae angulata. ♂ ♀. Long. 13—14 mill.

Himalaya.

26. *Physomerus calcar*, FABR.

Kashmir.

27. *Cletus bipunctatus*, WESTW.

Himalaya.

28. *Clavigralla tuberculata*, DALL.

Kashmir.

29. *Riptortus strenuus*, n. sp.

Cinnamomeus, griseo-sericeus; antennis totis unicoloribus, corpori concoloribus; vertice pone ocellos et inter ocellos et oculos nigricante; parte inferiore capitis, spina longiuscula angulorum lateralium pronoti discoque pectoris et ventris nigris; lateribus capitis et pectoris vitta flavo-albida, levigata, supra subtusque nigro-marginata ornatis, vitta hac in capite et prostethio angustiore, in meso-et metastethio latiore; ventre basi lateribusque flavo-albido, vitta lata media nigra utrinque ad apicem segmentorum quarti et quinti extrorsum angulato-producta; femoribus posticis subtus tibiisque posticis apice nigricantibus; rostro inter coxas intermedias extenso. ♂. Long. 13½ mill.

Himalaya.

R. lineari, FABR. maxime affinis, statura majore, antennis corpori concoloribus, rostro coxas intermedias haud superante, spinis lateralibus pronoti longioribus, vitta laterali capitis et pectoris latitudine inæquali, postice latiore, vitta lata media nigra ventris utrinque haud recta limboque laterali albido ventris paullo angustiore divergit. A *R. piloso*, THUNB. antennis totis

unicoloribus, vitta laterali capitis et pectoris in apice metastethii haud coarctata differre videtur.

30. *Camptopus lateralis*, GERM.

Kashmir.

31. *Alydus calcaratus*, L.

Kashmir.

32. *Serinettha augur*, FABR.

Himalaya.

LYGAEIDAE.

33. *Melanospilus leucopterus* GOEZE (*venustus* H-SCH.)

Kashmir.

34. *Lygaeus saxatilis*, SCOP.

Kashmir.

35. *Dicuches modestus*, n. sp.

Oblongo-elongatus, niger; capite fere usque ad oculos immerso, pone oculos subito coarctato; pronoto aequilongo ac basi lato, antrorsum sensim modice angustato, margine antico striolis duabus obsoletis pallidis notato et margine postico tantum $\frac{1}{3}$ angustiore, marginibus lateralibus laminatis, medio haud sinuatis, fere rectis, pallidis, postice nigris, lobo postico lobo antico paullo brevior, crebre distincteque punctato, pallide consperso, carinula mediana pallida destituta; scutello maculis duabus parvis mediis apiceque flavo-testaceis; hemelytris sordide flavo-testaceis, nigro-punctatis et nigro-striolatis, corio ante medium extus pallido-limbato, pone medium nigro et macula subquadrata antepicali costali majuscula albicante ornato; membrana nigro-fusca, maculis nonnullis subapicalibus parvis pallidis notata; angulo postico externo metastethii maculisque utrinque duabus marginalibus ventris pallidis; antennis, rostro et pedibus flavo-testaceis, nigro-variegatis, articulis tribus basalibus antennarum apice imo articuloque ultimo toto, articulis basali et apicali rostri, coxis, femoribus anticis fere totis (tantum basi excepta), femoribus posterioribus circiter triente apicali tibiisque apice nigris, his subtiliter fusco-spinulosis. ♂ ♀. Long. $9\frac{1}{2}$ —10 mill., Lat. $2\frac{1}{2}$ mill.

Kashmir.

36. *Dicuches alternatus*, n. sp.

Præcedenti maxime affinis et simillimus, a quo notis sequentibus differt: Capite angustiore; antennarum articulis primo et tertio dimidio apicali, articulo secundo parte $\frac{1}{5}$ apicali nigricantibus (articulus quartus in specimine descripto mutilatus); pronoto basi longitudine sua $\frac{1}{5}$ latiore, antrorsum fortius angustato, margine antico margine postico dimidio angustiore, marginibus lateralibus apicem versus distincte rotundatis, lobo postico cari-

nula mediana percurrente flavo-testacea instructo; macula subapicali albida corii subtriangulari; femoribus anticis basi latius pallidis. ♀. Long. 10 mill., Lat. $2\frac{1}{2}$ mill.

Kashmir.

37. *Pyrrhocoris apterus*, L.

Kashmir.

38. *Dysdercus cingulatus*, FABR.

Kashmir.

REDUVIIDAE.

39. *Sphedanolestes pulchricentris*, STAL.

Himalaya.

Species hæc a piæ memoriæ viro C. STAL (ENUM. HEM. IV. p. 43.) ut incerti loci systematici citata, ad genus *Sphedanolestes* pertinet. Gutta parvula inter ocellos pallida; ventre ante fascias nigras in disco angustatas et interruptas fasciis eburneis ornato.

40. *Harpactor fuscipes*, FABR.

Himalaya.

41. *Harpactor Reuteri*, DIST.

Kashmir.

Figura hujus speciei (DISTANT, Scientific Results of the Second Yarkand Mission: Rhynchota. Calcutta, 1879. fig. 9) pedes longe et dense pilosos illustrat, quod falsum est, quia pedes re vera tantum pilis brevissimis parce sunt vestiti.

42. *Harpactor iracundus*, PODA.

Kashmir.

43. *Pirates affinis*, SERV.

Himalaya.

44. *Ectomocoris atrox*, STAL.

Kashmir.

Mas unicus maculam flavo albidam membranæ quadrangularem tibiasque pallidas, apicem versus leviter infuscatas habet.

45. *Acanthaspis tergemina*, BURM.

Himalaya.

46. *Acanthaspis cincticus*, STAL.

Himalaya.

Specimina quatuor ad varietatem a Dom. REUTER (Revue d'Entomologie. 1887. p. 157.) e China descriptam pertinent.

47. *Oncocephalus micropterus*, n. sp.

Elongatus, lurido-testaceus, subglaber; vittis lateralibus maculaque postocellari capitis, vitta media percurrente lineisque duabus lateralibus pro-

noti, hujus lobi postici etiam marginibus lateralibus, nec non scutello, apice subhorizontali excepto, nigricantibus; parte anteculari capitis parte postoculari cum oculis simul sumtis distincte longiore, spatio gulari interoculari basi rostri æquilato; antennis pallide fusco-testaceis, articulo primo basi extremoque apice pallido, parte anteculari capitis longiore, levissime curvato, subglabro, apicem versus distincte incrassato, articulo secundo hoc duplo longiore, sat longe piloso, apice nigricante; rostro flavo-testaceo, dimidio apicali articuli secundi articuloque tertio toto nigris; pronoto latitudine sua basali distinctissime longiore, paullo ante quartam partem basalem constricto et fortiter transversim impresso, lobo antico convexo, angulis anticis oblique dentato-prominulis, marginibus lateralibus mox ante impressionem transversalem tuberculo valido, alto, retrorsum vergente instructis, angulis posticis leviter prominentibus, acutiusculis; hemelytris valde abbreviatis, scutello tantum duplo longioribus et medium segmenti abdominalis primi attingentibus, apice rotundatis, rudimento membranæ macula oblonga parva nigra ornato; lateribus pectoris infuscatis, nigro-maculatis; dorso abdominis brunneo; lateribus ventris infuscatis; segmentis connexivi maculis apicalibus nigris notatis; pedibus pallide testaceis, femoribus anticis fusco-irroratis, tantum inferne spinulosis, femoribus posterioribus apice nigro-fuscis, femoribus posticis præterea lineis duabus percurrentibus, una anteriore, altera inferiore, fuscis ornatis, tibiis anterioribus basi, apice annuloque medio nigro-fuscis. ♂. Long. $15\frac{1}{2}$ mill.

Himalaya.

O. brevipenni, REUT. (e Hispania descripto) affinis, colore rostri, hemelytrorum et connexivi articuloque primo antennarum haud longe piloso divergit.

CAPSIDAE.

48. *Calocoris Forsythi*, DIST.

Fuscescens, superne pilis brevissimis et ægerrime distinguendis præditus; antennis sat gracilibus, corpore æquilongis, articulo secundo lineari flavo-testaceo, apice infuscato, articulis duobus apicalibus simul sumtis secundo $\frac{1}{7}$ longioribus, infuscatis, articulo tertio basin versus late pallido, articulo quarto basi anguste albido et præcedente $\frac{2}{5}$ brevioribus; pronoto planiusculo, pone callos nigricante et transversim ruguloso, annulo collari angusto; scutello nigro, subtilissime transversim ruguloso; angulo basali externo cunei pallido; membrana nigro-fusca, venis concoloribus; pectore nigro-fusco, orificiis metastethii flavo-albidis; pedibus flavo-testaceis, tibiis nigro-spinulosis, femoribus posticis apicem versus tibiisque posticis basi nigricantibus. ♀. Long. 7 mill.

Kashmir.

49. *Chilocrates* nov. gen.

Corpus ovale, nitidum, supra modice convexum et pilis squamiformibus grisescentibus fragilibus parce vestitum. Caput fere verticale; vertice postice distincte marginato; clypeo vix prominente; gula distincta. Oculi modice exserti, pronotum tangentes, interne distincte emarginati. Rostrum coxas posticas superans. Antennæ ad apicem oculorum interne insertæ, articulo secundo apicem versus incrassato. Pronotum trapeziforme, apicem versus parum convexo-declive, basi quam apice duplo latius, disco minus dense et sat fortiter punctato, callis anticis distinctis, nitidis. Mucro prostethii triangularis, planus, reflexo-marginatus. Orificia metastethii magna. Hemelytra minus dense punctata; fractura cunei profunda. — Generi *Cyphodema*, FRIE. affinis, sed corpore modice convexo, capite nonnihil convexiore et brevior articuloque secundo antennarum apicem versus incrassato divergens.

Chilocrates Lenzii, n. sp. — Niger; margine postico verticis, margine antico et linea media longitudinali pronoti, rostro (apice excepto), annulo subapicali tibiaram articulisque duobus basalibus tarsorum flavo-testaceis; vertice oculo paullo latiore; articulo secundo antennarum triente apicali sensim incrassato, margine postico pronoti $\frac{1}{4}$ brevior, articulo tertio dimidio basali flavescente, præcedente circiter dimidio brevior; pronoto basi longitudine sua duplo latiore; membrana nigro-fusca; orificiis metastethii flavo-albidis; tibiis nigro-spinulosis. ♀. Long. $4\frac{1}{2}$ mill.

Kashmir.

Speciem hanc in honorem clarissimi Dom. D^{nis} H. LENZ, Musæi Lubecensis directoris, denominavi.

Articulus antennarum quartus pedesque postici in specimine descripto desunt.

NOTONECTIDAE.

50. *Enithares lineatipes*, n. sp.

Pallide flavo testacea, nonnisi levissime punctulata; fronte flavo-ferruginea, apicem versus quadri-impressa et fusco-maculata, ante basin macula altera fuscescente notata; scutello maculis duabus triangularibus ad angulos basales nigris, interdum etiam macula basali media subrotundata nigro-fusca signato; hemelytris sordide flavescenti-pellucidis, subtilissime et obsoletissime punctulatis, lævigatis, glabris; abdomine nigricante, marginibus lateralibus carinaque mediana ventris pallidis; femoribus longitrorsum fusco-lineatis, femoribus intermediis subtus ante apicem spina valida armatis, femoribus posticis inermibus; articulo primo tarsorum anticorum articulo secundo duplo longiore, articulo secundo tarsorum intermediorum articulo primo distincte longiore. Long. 11 mill., Lat. $4\frac{3}{4}$ mill.

Himalaya.

Ab *E. lanigera*, FIEB., cui affinis videtur, pronoto pone foveas collares haud piloso et ciliato, hemelytris subtilissime punctulatis tibiisque anticis haud sulcatis certe divergit. Ab *E. sinica*, STAL. statura majore, femoribus fusco-lineatis femoribusque posticis subtus prope basiu haud dentatis distincta.

A LEMBERGI EGYETEM HERBARIUMÁBAN LEVŐ SCHUR-FÉLE ERDÉLYI SZEGFÜVEKRŐL.

(Dianthi Hungarici [Transsilvanici] Schuriani, in herbario universitatis Leopolitanae asservati.)

Dr. BORBÁS VINCE-től Budapestén.

A SCHUR-megnevezte erdélyi szegfűvek közül egyik-másik már régebben ismeretes. A leMBERGI egyetem gyűjteményében levőket előttem BLOCKI BRONISZLÁV vizsgálta, *de mindegyiket* nem magyarázza. Sőt az az eredmény, melyet az «Oesterreichische Botanische Zeitschrift»-ben (1881. p. 149—150) a Schur-féle szegfűvekről olvasunk, megnyugtató nem lehet, mert hogy pl. az erdélyi *D. brachyanthus* SCHUR (nou Boiss.) *D. Carthusianorum* × *alpinus* lenne, geographiai lehetetlenség, mivel e gondolt szülők egyike sem terem Erdélyben; hogy továbbá a *D. Henteri* HEUFF. *D. petraeus* × *Carthusianorum*, vagy *D. deltoides* × *Carthusianorum* lenne, először kétes, másodsor pedig hihetetlen. SCHUR némely szegfűvének helyes megfejtése tehát még máig se múlta idejét. Hogy én idáig késtem vele, legfőbb oka az, hogy gróf zu SOLMS-LAUBACH, volt göttingai egyetemi tanár szívességéből GRISEBACH szegfűvei is nálam voltak s vizsgálataimnak eredményeit ezzel együtt akartam közleni. GRISEBACH gyűjteményéből merítem a *D. Henteri* magyarázatát. Az Erdélyből jelzett szegfűvek némelyikét az eredeti termőhelyen magam is gyűjtöttem, mint a *D. Carthusianorum* var. *ternatust*, a *D. tenuifolium* meg a *D. callizonust*.

SCHUR szegfűvei, melynek vizsgálatát CIESIELSKI, leMBERGI tanár szívességének köszönöm, ugyan arról győztek meg, a mit a *Természettrajzi Füzetek*-nek IX. évfolyamában, a 272—273., meg a 309—310. lapon elmondottam. Hogy a növény a leíráskor SCHUR szeme előtt nehezen feküdt, bizonyosága a *D. caesius* a) *parviflorus*. Erről az állítólag kisvirágú «fajtáról» SCHUR az Enumeratio 97. l. azt állítja, hogy virágai nagyobbak, «floribus maioribus»; azután meg azt mondja «squamis longius acuminatis, calycem subaequantibus», — pedig ezek a pikkelyek a *D. caesius*-éinál nem hosszabb hegyűek, ezéitől nem különböznek. Vagy a *D. trifasciculatus* (96. l.) leírásában a

«vaginis latitudinem foliorum duplo triploque superantibus» tulajdonképen latitudinē . . . brevioribus stb.

Az idézett herbariumban Erdélyből néhány termőhelylyel több is van, mint a mennyit SCHUR ismert Enumeratiója előszámít.

A *D. barbatus*, *D. plumarius*, *D. Caryophyllus* és *D. Mospessulanus* (546., 570., 576. és 579. szám az Enumeratio szerint) kertből valók, azért rólok külön nem is szólok. — Nincs meg a *D. alpinus* (566. sz.) meg a *D. Carthusianorum* var. *ternatus* (549. sz.), de SCHUR ezt a két szegfüvet, csak mint irodalmi adatot, BAUMGARTEN és HEUFFEL nyomán vette fel Enumeratiójába. Nincs meg a *D. capitatus* se (557. sz.), de SCHUR bizonyos termőhelyről nem is említi, a herbarium egyik névjegye szerint pedig eleinte a *D. biternatust* vagyis a *D. giganteust* nevezte *D. capitatus*nak, más *D. biternatus*hoz pedig a *D. capitatus* synonymúl idézi.

Sokkal bajosabb a *D. consanguineus* (554), *D. nitidus* (563), *D. silvester* (569) meg a *D. caesius* (572. sz.) kérdése. Ezeknek a jelölt termőhelyekről kifogástalan darabjai vannak. De mivel SCHURON (?) kívül más, ezeket a szegfüveket Erdély földjén nem látta, s a szedés dátuma SCHUR vignettáján is hiányzik vagy kérdőjel ingatja meg: kétségtelen hogy ezek nem Erdélyből valók. A *D. cruentus* Gris. ! (*D. consanguineus* SCHUR) macedoniai, a *D. silvester* tiroli, *D. caesius* inkább éjszaknyugoti, végre a *D. nitidus* kárpáti bennszülött növény.

Az előbbi háromról biztosan állíthatjuk, hogy Erdély földjén legfeljebb virágcserepben termett; ellenben hogy a *D. nitidus* Erdély havasain nem nő, valóban csodálni lehet. Csodálni lehet, mert a *D. nitidust* GRISEBACH és BOISSIER Macedóniából is közlik s ez GRISEBACH herbariuma szerint (in pratis alpinis Kobelitz, rarior) valóban a *D. nitidus* fajtája, foliis caudiculorum angustissimis, linearibus strictis falcatisque, haud diffusis, margine antrorsum (non retrorsum ut in typo) scabris, squamis calycem cingentibus 2—4, typicis (= var. *sursumscaber* m.). — A *D. nitidus* továbbá Skandináviában is nőne. GRISEBACH t. i. STEUDEL «Nomenclator botanicus»-ába (mely most kezemben van) ezt a helyet is belejegyezte, végre WILLIAMS* a *D. nitidus* mellett Ázsiából egy var. «obtusus mihi»-t említi «leaves broader and blunter than the European species. First record in Asia in 1879. Jebel Muneitsi, Syria, 1879; Hb. Kew». Ezek az adatok ugyan nem nagyon ingatják meg a *D. nitidus* magyarföldi bennszülött voltát, de látni való, hogy több helyről emlegetik, s hogy tehát Erdély havasain is várni lehetne.

Mivel SCHUR szegfüveinek némely számát már fentebb említettem és többször már nem idézem, de máskülönbben is helyesebbnek tartom Erdély szegfüveit az ő számainak sorrendjétől eltérve inkább BOISSIER rendszerében

* Enumeratio specierum varietatumque generis Dianthus. Journal of Botany 1885 p. 6.

előterjeszteni. Itt-ott egy keveset a magam kutatásából, némely synonymot WILLIAMS idézett értekezéséből közbe szövök.¹

1. §. *Leipetali Boiss.* Fl. orient. I. p. 479.

1. (574.)² *Dianthus petraeus W. et Kit.* Descr. et ic. pl. rar. III. t. 222 (1806—1807),³ civis Hungariæ austro-orientalis elegans, habitu viridi, petalis imberbibus, ad tertiam partem digitato-multifidis insignitus, ex herbario BAUMGARTENII solum inter plantas SCHURII Leopolienses adest, sed sine loco certiore indicato. In subalpinis ad Toroczko et in calcareis Hegyhasadék ad Torda certe provenit.

Ad Danubium inferiorem, in valle Kázán et in rupibus montis Treszkovátz inflorescentia sæpius bi-, trifloro-fasciculata invenitur (cfr. ic. auth. et *Reichenbachii* Ic. 5028!), tamen a *D. Noëano* Boiss. petalis haud ultra medium in lacinias lineares pinnatipartitis, haud plumosis differt. Petala apud nos alba, apud Boiss. l. c. 494 pallide rosea.

Quum petala *D. petraei* minus profunde ac in *Fimbriatis* laciniata et omnino glabra⁴ sint, e serie *Fimbriatorum* probabilius *Leipetalis* inserui.

2. §. *Fimbriati Boiss.* l. c. p. 480.

2. (575.) *D. spiculifolius Schur* herb. Transsilv., Enum p. 98.

(Synon. *D. acicularis* SCHUR l. c., non *Fisch.*, — *D. erythrocalyc* SCHOTT pl. Transs. Nro. 444, ex alp. «Koron» supra Besztercze, *D. petraeus* Gris. herb. et autor. Transsilv. pro maiore parte.)

Herba hæc *D. petraeo W. Kit.* similis ex alpinis Királykő et Corona, ubi abundat, herbario SCHURII adest. A *D. aciculari* *Fisch.*, quam in herb. regio Berolinensi examinaui, foliis caulinis abbreviatis, internodia haud subæquantibus, etiam paululum latioribus, squamis haud senis, sed quaternis, angustioribus, patentiusculis, haud adpressis, calyce purpurascenti etc., — a *D. petraeo* foliis minus rigidis, haud squarrose patentibus, plerumque brevioribus, squamis abruptim atque breviter aristatis, petalis sæpius rubellis, laminâ eorum basin versus barbata, superne vero longe fimbriata, — a *D. Noëano* Boiss. foliis haud pungentibus, floribus solitariis, haud fasciculatis etc. diversa.

D. spiculifolius SCHUR in Transsilvania frequentior, quam *D. petraeus*. Crescit etiam in rupibus calcareis Piatra lukraj ad Zernyest, ad Taja et Piatra Girbova. (Barth exs.!) — In rupibus calcareis ad rupes Salamonis Coronæ et in monte Kecskekő etiam floribus maioribus provenit, ceterum typicus.

¹ Ilyen a *Tunicához* vont *Dianthus prolifer L.* var. *subumbelliflorus* WILLIAMS is l. c. p. 10., Erdélyből.

² Numerus Enumerationis SCHURII.

³ Cfr. Egy hazai szegfű prioritásának védelme. Pótfüzetek a Term. tud. Közlönyhöz IV. (1888) p. 188—87.

⁴ Cfr. SCHULTES Oesterreichs flora I. p. 661., DC. Prodr. I. p. 262, Boiss. l. c.

habitu viridi etc. manet. — In rupibus Malajest alpium Buceees (Csató exs.!) floribus maioribus et minoribus superbit.

b) (573.) *D. integripetalus* SCHUR! (*D. Pseudo-caesius* SCHUR et «an *D. petraeus* SCHUR?» in caecumine alpino Buceees, ad custodias Gutzán, 15. Aug. 1854., 5000', cale.* a *D. integro* Vis.! variatione *D. stricti* Sibth. integripetala, foliis rigidis *D. petraei* pungentibus, squarrosisque, basalibus reflexis, caulinis abbreviatis latioribusque, tri-, basin versus quinque-nerviis, caule quadrangulo, squamis *D. inodori* (L.) = *D. silvestris* Wulf., itaque abbreviatis, dilatatisque, brevissime mucronulatis, calycis dentibus paulo brevioribus latioribusque, minus acuminatis recedit. A *D. stricti* var. *brachyantho* Boiss., l. c. p. 486., qui varietatem *brevifloram*, a *D. integro* Vis. diversam sistit, *D. integripetalus* SCHUR foliis iam ægre differt. Squamæ quoque huius varietatis latiores sunt, sed calyx abbreviatus «5—7 lineas longus», more *D. brachyanthi* Boiss. veri, in Hispania crescentis, ungue petalorum incluso, laminā minori. — Ungues *D. integripetali* SCHUR exserti, laminā maiores, calyx *D. spiculifolio* SCHUR similis. — A *D. petraeo* et *D. spiculifolio* præter petala integra *squamarum indole* differt.

«Var. petalis integris *D. petraei* mihi esse videtur» SCHUR in sched. — Quum in alpiis Buceees, ubi autor *D. integripetalum* crescere ait, *D. spiculifolius* abundaret, *D. integripetalus* SCHUR, si revera in alpiis istis inventus sit, *D. spiculifolii* aberratio probabilis monstruose integripetala esse videtur. Num *D. integripetalus* (varietas aut species distincta?) in Transsilvania cresceret, ob squamas latissimas, ab illis *D. petraei* et *D. spiculifolii* forsitan non sine cura dubito. Plantam cultam monstruose integripetalam diversas, SCHURIUS confudisse videtur.

c) (577.) *D. serotinus* W. et Kit., SCHUR l. c. p. 99., in arenosis alpiis Buceees fructifer solum herbario adest et probabilis ad speciem *Fimbriatorum* aliam spectat. — *D. serotinus* «auf sandigen kalkreichen Hügeln bei Kronstadt, auf dem Kreuzberge, Juni 1854» a *D. serotino* W. Kit. genuino, in campis Hungariæ centralis arenosis crescenti, paulum recedere videtur.

Virescens, veluti herba huius nominis Sabesii, quam legit cl. Csató, et quæ de monte «Vöröshegy» (Rotherberg) eiusdem civitatis in herbario GRisebACHII, e manu SCHURII adest, — bene foliosus, foliis quam in *D. plumario* L. (*D. serotino* W. Kit.) longioribus, internodiis subæquilongis, uninerviis, floribus breviter pedunculatis, pedunculis ac in nostro *D. plumario* crassioribus, geminatis, aut altero pedunculorum alabastrum floris tertii gerente, squamis late subrotundis, margine purpurascens, brevissime aut vix mucronatis, calycis dentibus brevibus, rotundato-obtusis, petalis fauce bar-

³ Ni exemplaria confusa sint, nam in Enum. beatus *Lerchenfeld* anno 1780 legisse dicitur!

batis, dilute rubescentibus. Ex his videtur, *D. serotinus* SCHUR (non *W. Kit.*) notis pluribus: habitu, colore herbæ, calyce, petalorum colore atque laciniis eorum angustissimis cum *D. spiculifolio* SCHUR convenire et ab eo ramulis caulinis, squamisque calyceinis 4—6, magis imbricatis, obovato-subrotundis, brevissime mucronatis solum recedere; — a *D. plumario* L. (qui idem est ac *Caryophyllus* V. Aus. Cann. p. 320—321 e ditione Hainburgensi = *D. serotinus* *W. Kit.*, *D. Lumnitzeri* *Wiesb.*, *Deg.*) defectu glaucedinis, foliis magis flaccidis, florum colore, fimbriis petalorum multo angustioribus, fere capillaceis etc *D. serotinus* SCHUR recedit et aberrationem *D. spiculifolii* sistit squamis pluribus, latioribus, magis imbricatis, formam *demissorum*.

(579.) *D. Monspessulanus* L. in muris Cibinii atque Coronæ (SCHUR sub «*D. BIAZOWSKII-SCHOTT?*»).

D. digeneus *Borb.* in herb. Schurii.

(*D. Monspessulanus* × *superbus*.)

Squamæ calycis et folia illis *D. superbi* L., petala vero illis *D. Monspessulani* L. æqualia sunt. — A posteriore squamis non aristatis, foliis et ramificatione *D. superbi*, caule robustiore solitario, — a *D. superbo* autem area petalorum obovata, latiore, fimbriis latioribus, petalis igitur minus plumoso-fimbriatis differt.

Quum SCHURIUS herbæ huius locum natalem haud notaverit, in hortis orta atque culta esse videtur.

3. (580.) *D. superbus* L. inter Nagy-Baczon et Bükkszád (!), in monte Büdös (SCHUR! primum bene determinavit, sed postea in «Enumerazione» *D. speciosus* addidit.)

4. (581.) *D. speciosus* *Rehb.* ad pedem montis Öcsém teteje recte! Borszék, Korongyis!

3. §. *Dentati* *Boiss.* l. c. p. 480.

(572.) *D. caesius* *Sm.* ex alpinis Bucsecs (Aug. 1854) et var. eius *incisus* *Rehb.* Icones VI. nro. 5044, e monte Piatra mare (8. Jul. 1854) in herbario SCHURII asservatur, sed probabilius exemplaria commutata.

5. (578.) *D. deltoides* L. de pratis elatioribus Transsilvaniæ, sed sine loco certiore indicato, herbario SCHURII adest.

var. *glaucus* L., Cibinii!

6. (568, 567.) *D. glacialis* *Haenke* in *Jacqu. Collect.* II. (1788) p. 84. Bucsecs, Gaura de lotri alpium Fogarasensium in Romania. — Exemplaria floribus paulo minoribus et squamis longius aristatis *D. gelidus* SCHOTT «*Analecta bot.*» p. 54. nominatur. Hic in pascuis alpinis Bucsecs et Kerzeschoara invenitur.

7. (564.) *D. callizonus* *Schott* et *Kotschy.* Királykö!

8. (565.) *Dianthus brachyanthus* *Schur* Enum. pl. Transs. (1866) p. 96, non *BOISSIER* *Voy. botan.* p. 85 (1839—45) = *D. Carpaticus* (*D. callizonus* × *tenüifolius*) *m.* — A *D. callizono*, quocum crescere

videtur, habitu magis producto, altitudine circiter *D. tenuifolii*, aut *pumilo*, vagina latitudine foliorum duplo longiore, foliis graminico-linearibus, basi non angustatis, multo magis ac in *D. callizono* elongatis et paulo angustioribus, squamis brevius aristatis, squamis 4-nis differt.

D. Carpaticus folia elongata et vaginas magis ac in *D. callizono* elongatas a *D. tenuifolio* SCHUR habere videtur, sed huic flore solitario plane dissimilis est.

Pumilus aut *humilis*, Radix «polycephala». Rosula prolum insequenti anno florentium exemplari unico adest, foliisque graminicis superbit. — Caulis basi squamatus, tenuis, usque 2 dm altus, tetragonus, pallide viridis, laxè foliatus. Folia anguste linearia, trinervia, æquilata, excepto apice acuminato-attenuato, glabra, margine vix scabra, patentia, vagina duplo angustiora. Flos solitarius, speciosus *D. callizoni*, «orbiculatus, 12—15 lin. diam.* purpureus», — involucri foliola duo, viridia, foliacea, vel basi parum dilatata virescenti-fuscâ, superne longe foliacea, calycem superantia. Squamæ 4-næ, ellipticæ vel obovatae, fuscae, abruptim aristatae, cum arista virescenti, calycem dimidium parum superantes, glabræ. Calyx ampliusculus, fuscus, magnitudine et forma *D. callizoni* (etiam squamæ eiusdem longitudinis), etiam dentes calycini haud homomorphi, lanceolato-subulati, interiores obtusiusculi. Petala a *D. callizono* haud differe videntur, iam omnino decoloria, lamina calycis longitudinem adæquans, contigua, «demum reflexa», brevior quam lata, dentata, supra pilosa. Habitus *D. callizoni*.

In rupibus calcareis alp. Királykö, circa 2000 mt. s. m. Aug. 1858 (SCHUR!)

D. Carpaticus a *D. Henteri* HEUFF. habitu, foliis longioribus, non adeo angustissimis, vagina paulo brevior, floribus haud fasciculatis, maioribus, calyce ampliore atque brevior, dentibus minus acuminatis et squamis haud pallidis differt. — *D. Henteri* sine dubio ad *Carthusianos*, *D. Carpaticus* certissime ad *Dentatos Dianthorum* pertinet.

D. Carpaticus etiam *D. tenuifolii* var. *pumilo* SCHUR Enumer. p. 95 similis. — Varietas hæc ad *Carthusianos* pertinet et nil nisi forma typi reducta uniflora. Hæc var. *pumila* a *D. Carpatico* etiam petalis minoribus, fere duplo angustioribus, haud contiguis differt. Etiam squamæ illis *Dianthi tenuifolii*, non illis *D. callizoni* similes, calyx longior atque habitu *D. tenuifolium* refert, involucri foliolis *Dentatorum* nullis, vagina magis elongata.

9. (545). *D. Armeria* L. ad Stam Elisabetham (Sz.-Örszébet, Hammersdorf!), in petrosis ad Prediál unitlorus humilis. — Ad Nagy-Enyed in umbrosis silvarum crescit, ad margines vero silvarum et locis apricis collium *Diantho Armeriastro* locum cedit.

a) *subhirsutum* SCHUR «floribus maximis, petalis pallide purpureis» in

* Siccatu in herb. SCHURII paulo minor.

herbario SCHURII desideratur, sed ad *D. Armeriastrum Wolfn.* mox sequentem spectare videtur.

c) *glabrescens* SCHUR Enum. p. 91 (1866) = eiusdem speciei var. *levis* HEUFF. (Enum pl. in Banatu Temesiensi sponte cresc. [1858] p. 32.) Besztercze!

d) *subacaulis* SCHUR l. c. p. 92, deest, sed ab autore quoque proles caule primario extincto enata esse dicitur, et floribus «maximis» ad sequentem pertinet.

10. *D. Armeriae b) grandiflorus* SCHUR speciem sistit collium Hungariae australis distinctissimam, *D. Armeriastrum Wolfn.* Oesterr. Botan. Zeitschr. 1858. p. 318.* (*D. corymbosum* Boiss. l. c. p. 508., pro parte), a passu Tömösensi et Prediál (SCHUR herb.!) usque ad Tergestum Iстриae et ad Carniam plus minus interrupte divulgatam. Crescit ad Kis-Disznód (Michelsberg), Cibinii, circa Nagy-Enyed frequentissime, ad Petrozsény et Klopotiva comitatus Hunyad, — in montibus et in arvis planis ad Lugos comit. Krassóviensis, circa Toplecz, Orsova (*D. Armeria* et *D. Pseudoarmeria* GRISEB. herb.!), Berszászka, in confinio pagorum Buziás, Szilas Izgár et Vermes, ad Hidegkút comit. Temesensis, Lippa (loco class., ad balnea frequentissimus), in apertis silvarum ad Beocsin (ZORKÓCZY exs.!) in caeduis ad Csereviz, in campis ad Vukovár versus silvam Gornýák, in campis arenosis inter fluvium Dravi (Predrjevo) et Szlatina comit. Veróczensis, in agris planis ad Kaproncza, Verbovecz et Lepavina comit. Belováriensis.

Extra Hungariam in ditone Karstiana circa Tergestum (EHRENBERG in herb. reg. univers. Berolin.!) in Carnia (BIATZOVSKI et FLEISCHMANN in *Reichenbachii* Leon. VI. p. 45), ad Bellowa Rumeliae (DINGLER exs.!), in agro Byzantino (Noë) et in Serbia quoque (ad Vranja, Stara planina et in arvis ad Danubium prope Belgradum [Vilina voda, Petr., Bornm. exsicc.]) crescit.

D. Armeriastrum ex semine ad Petrozsény a me lecto in horto botanico Oenipontano colitur et habitus divaricato-ramosus, petala magna intense purpurea immutata manserunt.

Exsicc. Herbar. Europ. BAENITZII 3649. ipse legi.

Observ. *D. Armeriastrum Wolfn. Diantho corymboso Sibth.* Fl. Græc. IV. p. 85., t. 395! multo magis ac *D. Armeriae* affinis est. — At exemplaria nostra a *D. corymboso*, quem in agro Byzantino viri ell. V. de JANKA et H. DINGLER legerunt, glandulis nullis, pubescentia magis hirsuta, foliis dense pubescentibus (pilis foliorum in *D. corymboso* JANKA exs. sparsis aut in foliis superioribus glanduliferis), floribus densius fasciculatis (in *D. corymboso* «solitariis vel geminis subaggregatis, involucre fere nullo»), dense pubescen-

² WILLIAMS l. c. is különválasztja a *D. Armeriatól*, valamint a *D. corymbosustól* is.

tibus, non glandulosis, calyce angustiore sæpius purpureo, aristis quam squamæ (quæ glandulosæ sunt in *D. corymboso*) conspicue longioribus (squamas haud fere aut omnino adæquantibus), squamis minoribus, haud glandulosis, non obovatis, sensim neque abruptim aristatis etc. differunt. — Præterea caules *D. Armeriastrum* raro «plures», squamæ haud «binæ», sed quaternæ, petala acute (non obtuse, ut ait *Sibthorpius*) dentata, intense purpurea, haud roseâ.

D. Armeriastrum a *D. Armeria* habitu superne valde dichotomo ramoso, sæpius divaricato, calycis dentibus longius aristatis, petalis duplo triploque maioribus, intense purpureis, late obovato-cuneatis, subtus flavescentibus differt.

«*D. Armeriastrum* Wolfj. pl. Dalm. exs.» in Boiss. l. c. I. p. 508 lapsus calami pro «*Banatu*»! — Herba *Ehrenbergii* prope Tergestum lecta magis ad *D. Armeriastrum*, quam ad *D. Armeriam* spectat. Specimen unicum ibidem lectum *albiflorum* est.

11. (561.) *D. collinus* W. Kit. versus Bilak prope Borbánd.

b) *D. glabriusculus* (Kit. pro var. *D. asperi*, in Addit. 224), BOBB. Akad. Közl. tom. XIII. p. 205 etc. «glabrieie ad *D. trifasciculatum* accedens, sed reliquis notis (inflorescentia!) distinctus (Kit. l. c.)». Huc pertinet *D. collinus* a) *subpaniculatus* et *D. Courtoisii* SCHUR no. 561 a) l. c. p. 96. — Specimen SCHURII giganteum cultum, squamarum appendice maiore atque foliaceâ, qualis etiam in exemplaribus *D. glabriusculi* Temesiensibus atque Transsilvanicis invenitur.

D. glabriusculus (Kit.) in Hungaria austro-orientali et orientali haud perrarus esse videtur: in comitatu Temesiensi, inter Szöllös et Rontó prope Magno-Varadinum, Claudiopoli ad viam ferream et in montibus, ad Magyar-Bagó, M.-Nemegye (*D. collinus* PORC. exsicc.!), in silvaticis ad Nagy-Enyed; — inter *D. collinum* et *D. trifasciculatum* medium tenet, priori tamen affinior.

12. (559—560.) *D. trifasciculatus* Kit. ad montium pedes prope Árpás. Huc *D. Transilvanicus* SCHUR sert. 408 et *D. heptaneurus* GRIS. et SCHENK.* Iter Hung. no. 62. — Capitulum terminale interdum apostasi ramorum infimorum duorum «biternato-fastigiatum» evadit.

(546). *D. barbatus* L. — a) *rariiflorus* SCHUR nullam sistit varietatem, sed individuum typi pauciflorum, floribus 2—3-nis aggregatis et probabilius in horto enatum est.

13. (547—48.). *D. subbarbatus* SCHUR = *D. compactus* W. Kit. inflorescentiâ monstruose subfastigiata vel omnino fastigiata. In herbario auctoris etiam *D. subcompactus*, in illo GRISEBACHII autem *D. pseudobar-*

* WILLIAMS l. c. p. 2. mind a hármát külön hagyja.

batus * (non BESS.) nominatur, et cum *D. compacti* typo ad Új-Rodna, Korongyis, Árpás et in graminosis alpium Páreng crescit.

4. §. *Carthusiani* Boiss. l. c. p. 481.

14. (549.) *Carthusianorum* L. var. *roridus* SCHUR Enum. p. 92. = *D. atrorubens* All. cum exemplaribus ab illustr. KERNER in Flora exsicc. Austro-hungarica nr. 535 editis, præcipue quod squamas inflorescentiæ membranâ albâ undulatâque cinctas attinet, omnino conveniens. Exemplar SCHURII glaucescit, haud conspicue «roridum», petalis calycem dimidium æquantibus.

D. atrorubens All. (*D. Carthusianorum* a) *roridus* SCHUR) in Transsilvania non rarus. Legi in valle Klototivãnsi infra alpes Retezát, in monte Székelykő, ad Nyirmező, Hegyhasadek Tordaense, vidi e ditione Cibinii, — habitu altiore et inflorescentiâ interdum fastigiatâ, vaginis supremis nonnullis in limbum ampliatis.

15. *D. Carthusianorum* L. typicus, qualis in KERN. l. c. nr. 536. editur, in Transsilvania sponte non crescit, sed aberrationes fere in omnibus locis diversæ proveniunt.

var. a) *subfastigiatus* SCHUR Enum. p. 92. seu *maior praticolus* SCHUR, in Verh. des naturforsch. Vereines in Brünn XV. (1877) p. 127 (var. *latifolius* GRIS. et SCHENK l. c. nr. 57., excl. loc. Banat. non WILLD.) varietatem sistit altissimam atque latifoliam, inflorescentiâ, ob habitum robustum, sæpius plus minus soluta, fastigiata, petalis haud «maioribus», sed calycem dimidium æquantibus, squamis calyce dimidio longioribus. Inflorescentia etiam capitata, plus minus laxa aut compacta apparet.

Crescit in pratis ad Rodna (*D. atrorubens* PORC. Enum. pl. phan. distr. qu. Naszód. p. 9, non ALL.) Corona, in comitatu Marmarosensi etc. et a *D. atrorubentis* All. typo habitu altissimo, foliis latioribus, squamis calycinis angustioribus, anguste obovatis, firmioribus atro-fuscis glaucescentibusque, sed abruptim aristatis, haud bicoloribus, margine enim haud membrana alba cinctis, — a *D. Carthusianorum* præterea capitulo multifloro, lamina petalorum minore, squamis haud scariosis, non opacis, sed nitentibus recedit.

var. b.) *D. Carthusianorum* var. *saxigenus* SCHUR Enum p. 93. (*D. rupicolus* SCHUR herb. Transs., non *D. rupicola* Biv.) seu *D. Marisensis* b) *laevigatus* SIMK. Erdély edényes flórájának etc. p. 118 (1887) a var. *subfastigiata* non recedit, nisi habitu humili et inflorescentia non fastigiata. Habitu sæpius *D. tenuifolium* SCHUR Oesterr. Botan. Zeitschr. 1858. p. 22. refert, sed ab eo et a *D. Carthusianorum* floribus duplo minoribus et foliis paulo latioribus diversus. — *D. tenuifolius* et var. *saxigenus* sine dubio ex eodem typo originem duxerunt: prior in alpibus grandiflorus, posterior in

* Etiam ap. WILLIAMS l. c. nr. 60, p. 3 laudatur, cum var. *pedunculato* SCHUR.

demissioribus flore mediocri præditus est. Varietas *saxigenus* in monte Cenk (Kapellenberg) et aliorum Coronæ, ad Prediál, Zernyest, in valle Klopotivænsi (riu mare) etc. provenit. Flores atropurpurei. A *D. australi* Panč. squamis levissimis, haud asperis, — a descriptione autoris (var. *saxigeni*), ob descriptionem haud accuratam, squamis interioribus calycem cingentibus haud per-late, sed mediocriter dilatatis differt, — exterioribus i. e. phyllis inflorescentiæ potius oblongis vel anguste ellipticis et squamis calycem non omnibus, sed non nisi phyllis adæquantibus, interioribus autem cum arista calyce duplo brevioribus.

D. Carthusianorum o) *minor* WILLIAMS l. c. p. 2. et *Ohabensis* SIMK. exemplaria parva huius var. *saxigeni* et in monte Cenk Coronæ quoque inveniuntur (*D. Carth. humilis rupicolus subtriflorus* SCHUR, Phytogr. 127.).

e) (550, 551.) *D. Carth.* var. *australis* Panč. in Kern. sched. ad fl. exs. austrohung. nr. 537 (1882). (Synon. *D. puberulus* SIMK. ibid. non alior., *D. Marisensis* ej. (*Marusialis* vel *Marusiensis*!) Természetráji füz. IX. (1885) p. 37.), *D. Carth.* b) *atrosanguineus* SCHUR, Phytogr. p. 127 (1877), *D. vaginatus* und *D. vicinus* SCHUR. l. c. 128—29]. Squamis calycinis atque calyce asperis in herbario SCHURII rarus. *D. atrorubens* SCHUR. herb. ex Árpás et *D. Carthusianorum* SCHUR e) *parviflorus* SCHUR (non BOISS. Diagn. ser. I. l. p. 22.) floribus involutis «minimis», petalis calyce triplo brevioribus huc pertinet, squamis calycinis non valde asperis.

Sat frequens ab oppido Élesd, ubi in pratis planiciei abundat, usque ad Deresty Transsilvaniæ, Bükkszád et comitatum Aradensem: Brátka in comitatu Biharensi, Szénafüvek Claudiopoli, inter vineas Tordæ, Bánffy-Hunyad, Nagy-Enyed, Nyírmező, in monte Székelykő ad Toroczko (*D. Carthusianorum* var. *Dacicus* BOBB. 1878 exsicc.), in subalpinis ad Déva (*Earth!*), in herbidis silvarum inter Nagy-Baczon et Bükkszád, ad pagum posteriorem in pratis.

Asperies sæpe non nisi in apice squamarum, in arista et in dentibus calycis remanet et denique hac quoque evanescente in varietatem *saxigenam* SCHUR transit.

D. Carthusianorum var. *australis* a *D. Pontederæ* KERN. floribus maioribus, calyce maiore, phyllis involucri exterioribus haud dilatatis, magis et abruptim aristatis, — a *D. Banatico* HEUFF. (*D. Carthusianorum* var. *reflexus* NEILR., var. *latifolius* GRIS. et SCHENK pro parte) squamis haud rigidis, haud sensim angustatis alienus.

D. Carthusianorum var. *australis* Panč. cum *D. giganteiformi* BOBB. Akad. Közl. XII. (1875) p. 83. (*D. sabuletorum* HEUFF. Oesterr. Botan. Zeitschr. VIII. (1858) p. 26., non WILLK. Icon. p. 10 (1852) confundi nequit. Hæc species psammophila, quam e Transsilvania nondum vidi, a *D. australi* Panč. et var. *saxigeno* SCHUR involucri foliolis exterioribus more *D. capitati*

dilatatis, cum squamis stramineis, pallidis, squamis interioribus sensim atque breviter mucronatis, lamina petalorum angustiore differt.

(552.) *D. vaginatus* et *D. Banaticus* SCHUR e ditione Albæ Juliæ, Claudiopolitana et Stæ Elisabethæ = *D. australis* Panč. asperie squamarum magis evanescente, partim vero *D. atrorubens* All. (*roridus* SCHUR), partim vero *D. Carthusianorum* var. altissima, quæ dicitur *subfastigiata*, capitulo compacto.

Var. d. (558, 562.) *D. tenuifolius* SCHUR, Oesterr. Botan. Zeitschr. 1858. p. 22. (*D. gramineus* SCHUR, Verhandl. d. siebenb. Ver. 1851. p. 177, Sert. n. 407., absque diagn. *D. chloaephyllus* SCHUR herb. Transsilv.) petalorum magnitudine cum *D. Carthusianorum* L. alpium occidentalium, inter formas «*Carthusianorum* Boiss.» orientales, maxime convenit, neque multum ab illo differt squamis calycinis interioribus latioribus, magis fuscis, obovatis, firmioribus, uti in varietatibus supra descriptis, *glaucais glaucescentibusque*, levibus, nitentibus, *infra aristas curvatis*, arista igitur plerumque patente, brevior quam in *D. Carthusianorum* L., calycem dimidium tegente (in *D. Carthusianorum* calyce dimidio longiore, cum arista partem $\frac{2}{3}$ calycis attingente, squamis magis oblongis, basin versus parum angustatis, KERN. Fl. exs. Austrohung. nr. 535), capsula aperta calycis longitudine, foliis caulium steriliū sæpe angustissimis, 1—1½ mm. latis. Flores etiam latericij.

D. tenuifolius SCHUR, qui etiam cum *D. Carthusianorum* var. *ternato* HEUFF. Enum. Banat. p. 32 (1858) omnino convenit, in Transsilvaniæ alpibus orientalibus atque australibus frequenter invenitur: Korongyis, (*D. Carthus.* var. *saxatilis* Porc., non *Pers.*), Bucsecs ad monasterium *Skit*, in passu Tömösensi, Piatra lukraj ad Zernyest, Podrusel (*D. pumilus* SCHUR olim!), in alpibus Páreng, in convallibus alpium Retyezát ad Klopotiva.

«Respondet *Diantho Carthusianorum congesto* in alpinis Galliæ, ubi folia lata» GRISEB. in lit.

D. tenuifolius var. *pumilus* SCHUR, seu *subneglectus* SCHUR = nil, nisi *D. tenuifolii* forma uniflora, interdum pauciflora, in alpibus comitatus Fogarasensis, in monte Bulla alp. Kerzeschoaraensium, in monte Podrusel alp. Árpásensium et in Páreng!

D. tenuifolius var. *pumilus* SCHUR foliis longioribus, internodia superantibus, squamis fuscis latioribus, calyce ampliore et floribus maioribus a *D. Henteri* HEUFF. recedit.

16. (571.) *Dianthus Henteri* Heuff. apud GRIS. et SCHENK Iter Hungar. in Wieg. Archiv. 1852. p. 303. (*D. Kayserianus* SCHUR exs., Enumer. p. 97, — «*D. neglectus* SCHUR? (non *Lois.*, nec *Schult.*) ex alpibus Fogarasensibus, forma biflora, affinis *D. tenuifolio* var. *pumilo*» SCHUR in sched., — *D. petraeus* × *Carthusianorum* BLOCKI l. c. p. 150, opinio procul dubio audax).

Petala exemplarium huius *Dianthi*, quem vidi in herbariis et *Grisebachii* et *Schurii*, absque dubio barbulata sunt, quare *Dianthus Henteri* «*Leiopetalis*» *Dianthorum* inseri non potest, et mihi probabilius species aut forma uni-vel pauciflora esse videtur sectionis «*Carthusianorum*.»

Exemplaria HEUFFELII minora, quæ primum vidi, flores gerunt singulos, *D. nitido* *W. Kit.* re vera similia sunt et fere omne dubium excludere videntur, quin *Dianthus Henteri* forma «*Carthusianorum*» reducta sit. Exemplaria HEUFFELII «*Dentatis*» non dissimilia sunt, et nonnulli botanicorum Transsilvaniae sine dubio exemplaria *D. tenuifolii* aut *D. Henteri* monantha *Dianthum* «*alpinum*» «*caesium*» «*nitidum*» aut *D. neglectum* determinaverunt.

Vaginæ inferiores latitudine foliorum duplo longiores; par foliorum supremum basi dilatatum superne viride inflorescentiam cingit. Squamæ quoque calycinae magis cum «*Carthusianis*,» quam ullis «*Dentatorum*» conveniunt; inter *Dentatos* tamen *D. nitido* aut *D. neglecto* *Lors.* quidquam similes. Squamæ enim *D. Henteri* scariosæ, fuscae vel fuscescentes ut in *Carthusianis*, ex emarginatura, vel abruptim aristatæ, calycis partem $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{3}$ tegentes; squamæ *D. nitidi* et *D. neglecti* consistentiæ diversæ atque sensim acuminatæ. Nervi calycis *Dianthi Henteri*, inferne magis obsoleti, illis *D. nitidi* vel *D. neglecti* iam similiores sunt, sed petala utrisque maiora atque latiora.

D. Henteri a *D. Carthusianorum* *L.* floribus solitariis, interdum binis ternisque, vagina breviori, — a *D. tenuifolio* *SCHUR*, proxime affini, vix differt, nisi vagina brevior,* floribus raro 2—3-nis, squamis calycinis consistentia magis tenui et scariosa, ut videtur, haud glaucescenti, atque arista magis adpressa, squamarum parte superiore haud curvata, et calycis dentibus inæqualibus, — quare *D. Henteri* (1852) probabilius etiam forma aut varietas *D. tenuifolii* *SCHUR* (1851) esse videtur.

Diagnosis. Caudiculi, ut in *D. Banatico* *HEUFF.*, elongati, caule 1—3-floro, inferne hirtulo-scabro, foliis lineari-angustissimis, trinerviis, consistentia *Dianthi Carthusianorum*, superne attenuatis, margine parum scabris, vagina latitudine foliorum duplo longiore, squamæ calycinae 4. obovatæ vel sæpius obcordatæ, ex emarginatura breviter aristatæ, fusco-vel fuscescenti-scariosæ, partem calicis $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{3}$ tegentes; calycis dentes inæquales, tres eorum paulo breviores et latiores, obtusi et brevissime atque abruptim mucronati, duo autem sensim acuminati, paulo longiores; lamina petalorum inciso-dentata, purpurea, late obovato-cuneata, nonnulla earum medio apice bifido, lobis dentatis, ungue paulo brevioribus.

D. Henteri *HEUFF.* («*D. nitidus?* *Henter* in sched) secundum *Heuffe-*

* Vaginarum variatio forsitan eadem est, ac in *D. subconnato* *Borb.* Marmarosiensi, quæ inter «*Carthusianos*» latitudini foliorum æquilongæ sunt.

lium non solum «ad Cibinium in subalpinis» («auf der Felsenwand bei Stina Awriguluj» Jul. 1827., Falkenstein 1000 mt. alt., herb. SCHUR!), sed etiam ad Besztereze, in alpibus Rodnensibus (KOTSCHY, Pl. Transsilv. herbarii SCHOTT. 450) et in Romania (in alpinis KoZIA, distr. Argeschi, Grecescu exs!) crescit.

Exemplaria *Dianthi Henteri* HEUFF. ceterum inter se quoque parum diversa. Exemplaria *Heuffelii* ab illis *Grisebachii* differunt caudiculis elongatis, habitu altiore, internodiis caulibus inferioribus cum vagina hirtulo-scarbis, magis elongatis, foliis longioribus, non folia adæquantibus superantibusque, foliis basi magis ciliatis, vagina paulo magis elongata, latitudinem foliorum etiam triplo superante, floribus etiam binis subfasciculatis, squamis 4-nis, rarius 6-nis, angustioribus, pallidis, obovato-oblongis consistentiæ tenuioris, sub arista ciliatis, arista paulo brevior, non emarginata emergente, calyce zygomorpha, dentibus duobus alternatim obtusis, (Calyx hederodontus etiam exemplaribus adest, quæ postea SCHUR *D. Kayserianum* nominavit, sed non adeo distincte, ac in herba *Heuffelii*), petalis angustioribus.

Specimen *Grisebachii* non adeo ac *Heuffelii* a *D. tenuifolio* Schur differt.

D. Henteri HEUFF. a *D. Carthusianorum* var. *ternato* HEUFF., in quem habitu *D. Henteri* quadrat et quem *Heuffelius* 1—3-florum esse ait, floribus minus capitatis, caule vaginisque inferioribus haud glabris, vagina minus elongata, calyce zygomorpha etc. differt, a *D. nitido* denique longe abest foliis caulium sterilium, (quæ satis lata sunt in *D. nitido*) angustissimis, gramineis, caule tetragono, nodis non crassatis, et foliis consistentiæ *Carthusianorum* trinerviis, non crassiusculis.

Flores *Dianthi Kayseriani* SCHUR nonnulli iam exacte capitati et sine dubio ad *Carthusianos* Boiss. pertinet.

17. *D. Banaticus* Heuff. l. c. p. 32. (1858) pro var. *D. Carthusianorum*, (non GRIS., nec KRT.) in saxis montis Hegyhasadék prope Torda (Jul. 1878!)

(554.) *D. consanguineus* Schur = *D. cruentus* Gris. Spic. Fl. Rum. I. p. 186. (1843), fide exemplaris autoris! (non Fisch.* et hortul. 1849). Speciem hanc insignem in Transsilvania præter *Schurium* nemo vidit, ille quoque probabilis specimen cultum aut non in solo Transsilvaniæ enatum confudit. In sched. *Schurii* «Jul?» notatur. — Squamæ fuscae haud, «pallidæ,» neque «coriaceæ,» abruptim, non «sensim» aristatæ, foliis glaucescentibus, haud intense «rorido glaucis.»

18. (553, 555, 556, 557). *D. glaucophyllus*, *D. biternatus*, *D. Balbisii*, *D. propinquus*, *D. capitatus* SCHUR fide exemplarium autoris et *Grisebachii* (Cibinii, Ücsém, Királykő, «in montosis prope Coronam,» Kis-To-

* *D. cruentus* Fisch. et Hortul. in Fl. des Serres V. t. 488. (1849), qui hybridus ex *D. Carthusianorum* et *D. barbato* esse dicitur (*Linnæa* 1869 - 70. p. 669), mihi probabilis ad *D. Liburnicum* Bartl. pertinere videtur.

rony = Neppendorf) = *D. giganteus* D'Urv., et in pratis planis inter Tohán et Rozsnyó, nec non ad Besztercze (*D. Carthusianorum* var. *elatio* KOTSCHY exsicc!) crescit. Etiam *D. surulis* WILLIAMS l. c. p. 3. huc pertinere videtur.

Variat: *b*) humilior m. Akad. Közl. XII. p. 83. in pratis Pojana Coronæ et ad Zernyest.

c) *amblyodontus* m. ined., calycis dentibus non nisi 2—2½ mm. longis, rotundatis vel obtusiusculis, foliis angustis, gramineis, caule superne quadrangulo.

In boreali alpium tractu, substratu gneissico, a. 1850. leg. KOTSCHY, sed loci certioris nullam mentionem fecit.

EXS. Pl. Transsilvaniæ herb. SCHOTT. (vidi in herb. reg. Berolin.!)

d) *pergiganteus* m., Oesterr. Botan. Zeitsch. 1882. p. 101., habitu multo robustiore, foliis 5—8 mm. latis, cum caule cæsio-pruinosis, pruina denique sæpe detrita

In rupibus calcareis vallis fluvii Aranyos inter Torda et Offenbánya (KERN. in herb. GRISEB.!) in montibus Székelykő et Hegyhasadék ad Torda.

Folia *D. gigantei* authentici in herb. reg. Berolin. 3 mm. lata.

*

Ezek szerint Erdély földjén 18 faj szegfű terem, de többnek nevezetesebb eltérései is gyakoriak.

TERMÉSZETRAJZI FÜZETEK.

VOL. XII.

REVUE.

1889. Nr. 1.

Alle Arbeiten, — ausgenommen die lateinisch geschriebenen, — erscheinen ausser der ungarischen noch in eincr anderen (deutscher, französischer oder englischer) Sprache.

Vor jedem Artikel ist die Pag. des ungarischen Textes angegeben.

Die Tafeln sind gemeinsam für beide Texte.

Der Wissenschaft gegenüber sind die Autoren verantwortlich.

Toutes les publications exceptées celles en latin, paraissent, hors du hongrois, encore dans quelque autre langue (en allemand, français ou anglais).

A la tête de toute communication la page du texte hongrois sera citée.

Les planches sont les mêmes pour tous les deux textes.

Seuls les auteurs sont responsables au point de vue scientifique.

Every publication, excepted those written in latin, will be published, besides the Hungarian, also in an other (German, French or English) language.

At the head of every article the page of the Hungarian text will be quoted.

The tables are the same for both texts.

The authors alone are responsible for the scientific contents of their respective papers.

Pag. 1.

Die Rosaceae des Comitatus Gömör und noch einige Daten zur Kenntniss der Rosaceae der Comitatus Szepes und Abauj-Torna von ALADÁR RICHTER in Budapest. Taf. I.

Pag. 13.

Enumeratio systematica Spongillidarum Hungariae, a Dre L. TRAXLER in Munkács.

Pag. 16.

Daten zur Kenntniss der Pseudoscorpionen-Fauna des Caucasus von Dr. E. v. DADAY. Taf. II.

Pag. 23.

Eine neue Pseudoscorpion-Art in der Sammlung des ung. Nat. Museums von Dr. E. v. DADAY. Taf. II.

Pag. 25.

Neuere Daten zur Kenntniss der Pseudoscorpionen-Fauna von Ungarn von Dr. E. v. DADAY. Taf. II.

Pag. 29.

Analecta ad cognitionem Heteropterorum Himalayensium a Dre G. HORVÁTH.

Pag. 40.

DIE IM LEMBERGER UNIVERSITÄTSHERBARIUM AUFBEWAHRTEN SIEBENBÜRGISCHEN NELKENARTEN.

Von Dr. VINCENZ VON BORBÁS in Budapest.

Einige siebenbürgische Nelkenarten, welche SCHUR benannt hat, sind schon bekannt. Die im Lemberger Universitätsherbarium befindlichen hat vor mir BR. BLOCKI untersucht, aber er hat nicht alle erklärt. Auch das Resultat, welches wir darüber in der Oesterr. Botan. Zeitschrift, 1881, p. 149—50 lesen, kann nicht befriedigend sein, denn dass der siebenbürgische *Dianthus brachyanthus* SCHUR (non BOISS.) ein «*D. Carthusianorum* × *alpinus*» wäre, ist eine pflanzengeographische Unmöglichkeit, weil diese gemeinten Eltern nicht in Siebenbürgen wachsen; ferner dass *D. Henteri* *D. petraeus* × *Carthusianorum*, oder *D. deltoides* × *Carthusianorum* wäre, ist sehr zweifelhaft und fast unglücklich. Die Erklärung einiger SCHUR'schen Nelken ist auch jetzt noch immer an der Zeit. — Dass ich damit bis jetzt zögerte, ist die Hauptursache, dass Graf zu SOLMS-LAUBACH, damals Universitäts-Professor in Göttingen, mir die GRISEBACH'schen Nelken zur Prüfung gefälligst überliess, und das Resultat wollte ich gleichzeitig veröffentlichen. Aus dem GRISEBACH'schen Herbare schöpfe ich die Erklärung des *D. Henteri* HEUFF in GRIS. et SCHENK Iter Hungaricum Nr. 64. Manche siebenbürgische Nelke habe ich selbst am originalen Standorte gesammelt, wie *Dianthus Carthusianorum* var. *ternatus* HEUFF, *D. tenuifolius* SCHUR, *D. callizonus* SCHOTT et KOTSCHY.

Bei der Untersuchung der Schur'schen Nelken, die ich der Gefälligkeit Professors CIESIELSKI verdanke, habe ich mich überzeugt, dass SCHUR schwerlich die Pflanze vor den Augen hatte, als er davon die Description nahm. So sagt er z. B. von *D. caesi* a) *parviflorus* «*floribus maioribus*», ferner «*squamis longius acuminatis, calyceem subaequantibus*», die doch von jenen des typischen *D. caesi* weder grösser, noch überhaupt verschieden sind. — Von *D. trifasciculatus* sagt er «*vaginis latitudinem foliorum duplo triploque superantibus*», in der That aber *latitudine . . . brevioribus* etc.

Im Lemberger Herbare SCHUR's sind einige Nelken von solchen Standorten vorhanden, welche in «*Enumeratio*» nicht erwähnt sind. *Dianthus barbatus*, *D. plumarius*, *D. Caryophyllus* und *D. Monspensulanus* (Nr. 546, 570, 576 und 579) sind nur aus Gärten vorhanden und darum braucht man

sie nicht näher zu erörtern. *D. alpinus* (Nr. 566) und *D. Carthusianorum* var. *ternatus* HEUFF. (549) fehlen im Herbare SCHUR's, da er diese Nelken selbst nicht gesammelt hat, sondern nur nach BAUMGARTEN und HEUFFEL in seine «Enumeratio» aufgenommen. — *D. capitatus* (Nr. 557) fehlt auch, SCHUR erwähnt auch keinen sicheren Standort; nach einer Etiquette aber hat SCHUR seinen *D. biternatus* = *D. giganteus* D'Urv. zuerst *D. capitatus* genannt, auf einer anderen Etiquette zieht SCHUR *D. capitatus* wiederum zu *D. biternatus*.

Viel schwieriger ist die Frage des *D. consanguineus* SCHUR (554), *D. nitidus* (563), *D. silvester* (569) und *D. caesius* L. (572). Diese sind von den SCHUR'schen Standorten in complete Exemplaren vorhanden. Aber da diese Nelken ausser SCHUR niemand auf dem Boden von Siebenbürgen gesehen hat, ferner da die Zeit des Einsammelns auf den Etiquetten entweder nicht angegeben, oder mit Fragezeichen in Frage gestellt ist, so kann man sicherlich glauben, dass diese Exemplare nicht in Siebenbürgen gesammelt sind. *D. eruentus* Gris.! (*D. consanguineus* SCHUR) ist eine macedonische, *D. silvester* eine mehr westalpinische, *D. caesius* eine mehr nordwestliche, endlich *D. nitidus* eine endemisch-karpathische Pflanze.

Von den drei ersteren können wir sicher sagen, dass sie in Siebenbürgen höchstens in Blumentöpfen wuchsen. Im Gegentheile müssen wir aber bewundern, dass *D. nitidus* bisher in den siebenbürgischen Alpen nicht gefunden wurde. Er ist nämlich von GRISEBACH und BOISSIER in Macedonien angegeben, und in der That liegt im Herbare GRISEBACH's eine Varietät des *D. nitidus* W. et KIT. foliis caudicorum angustissimis, linearibus, strictis falcatisque, haud diffusis, margine antrorsum (non retrorsum ut in typo) scabris, squamis calycem cingentibus 2—4-nis, typicis; — var. *sursumscaber* m. — *D. nitidus* käme ferner auch in Scandinavien vor, GRISEBACH hat nämlich in seinem «Nomenclator Botanicus» STEUDEL's, welchen ich jetzt benütze, auch diesen Standort notirt und endlich erwähnt WILLIAMS* aus Asien eine var. «*obtusus mihi*» und nach diesem konnte man ihn auch auf den Alpen von Siebenbürgen erwarten.

Nun theile ich meine Beobachtungen über die SCHUR'schen Nelken nach dem Systeme BOISSIER's mit. Einiges füge ich aus meinen siebenbürgischen Forschungen, und manche Synonyme aus WILLIAMS' l. c. zu (cnfr. p. 40—53.).

* Enumeratio specierum varietatumque generis *Dianthus*. Journal of Botany 1885. p. 6. (separat.)

Természetrizsi Füzetek

XII. kötet, 1889.

Richter Aladár.

I. Tábla.

1.

2.

